

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

31 oktober 2007

BELEIDSBRIEF

Planning en Statistiek

Beleidsprioriteiten 2007-2008

ingediend door de heer Kris Peeters,
minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Havens,
Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid

BELEIDSBRIEF 2008

VLAAMSE STATISTIEKEN, INDICATOREN EN TOEKOMSTGERICHT ONDERZOEK OVER HET ALGEMEEN REGEERBELEID

Kris Peeters

**Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister
van Institutionele Hervormingen, Havens, Landbouw, Zeevisserij
en Plattelandsbeleid**

INHOUD

	Blz.
1. Beschikbare middelen	6
2. Bereikte resultaten	8
3. Uitvoering van de beleidsnota.....	13
3.1. Coördinatie Vlaams Statistisch systeem	13
3.1.1. Statistiekbevoegdheden.....	13
3.1.2. Systematisch uitbouwen van een algemene toegang tot databanken en statistieken ter ondersteuning van de lokale bestuurskracht	13
3.2. Horizontale afstemming kwaliteit van (sectorale) officiële statistieken.....	14
3.2.1. De Studiedienst bouwt stapsgewijze kwaliteitszorgsystemen uit voor registers met nadruk op tijdigheid van statistieken en op de verantwoordelijkheid van de statistiekproducenten	14
3.2.2. De Studiedienst verhoogt de kwaliteit van het surveyonderzoek in opdracht van de Vlaamse Regering en voorkomt onnodig onderzoek	15
3.3. Algemene omgevingsmonitoring en opvolging van beleidseffecten door ontsluiting beschikbare databanken.....	16
3.3.1. VRIND, een jaarlijks opvolgingsrapport over de context waarin de Vlaamse Regering optreedt en over de resultaten van het algemene regeerbeleid.....	16
3.3.2. Statistische studies valoriseren beschikbare datasets.....	17
3.4. Beleidsdomeinoverschrijdende en toekomstverkennde studies op basis van de wetenschappelijke (kwantitatieve en kwalitatieve) methodes	19
3.4.1. De jaarlijkse survey naar sociaal-culturele verschuivingen in waarden, houdingen en gedragingen van Vlamingen blijft een instrument t.b.v. beleidsgericht onderzoek en beleidsvorming op Vlaams niveau.....	19
3.4.2. Regionale simulaties en prognoses op gebied van macro-economie en demografie worden mogelijk dankzij het gebruik van bestaande gevalideerde modellen en technieken	20
3.4.2.1. Regionaal macro-economisch model.....	20
3.4.2.2. Demografische projecties	21
3.4.3. Ontwikkelen van integratiekaders voor beleidsanalyse en omgevingsmonitoring d.m.v. kwalitatieve onderzoeksmethoden en het gebruik ervan stimuleren	22
3.4.4. Studiewerk en deelname aan onderzoeksprogramma's ter ondersteuning van het algemene regeerbeleid	24
Bijlage 1	29
Bijlage 2	30

INLEIDING

Eind 2004 keurde het Vlaamse Parlement de **beleidsnota “Vlaamse statistieken, indicatoren en toekomstverkennde studies voor het regeringsbeleid 2004-2009”** goed.

In de beleidsnota wordt aangekondigd dat het beleid **vier strategische doelstellingen** nastreeft:

1. Het Vlaams statistische systeem is een volwaardig en autonoom systeem waarvan alle Vlaamse overheden (Vlaams Gewest en Gemeenschap, provincies en gemeenten) deel uitmaken. De Vlaamse overheden vragen een volwaardige betrokkenheid bij de standpuntbepaling van de federale en internationale statistiekinstanties met betrekking tot gemeenschappelijke statistiekdirichtlijnen en projecten.
2. De coördinerende minister maakt met andere leden van de regering afspraken om de inspanningen voor de sectorale statistieken af te stemmen op de gewenste algemene kwaliteitsstandaarden.
3. De Studiedienst van de Vlaamse Regering ontsluit bestaande databanken met referentiecijfers op het gebied van demografie, macro-economie, sociaal-culturele houdingen en gedragingen en verbindt ze waar relevant ook onderling om maatschappelijke verbanden en beleidseffecten beter op het spoor te komen.
4. De Studiedienst van de Vlaamse Regering maakt gebruik van kwalitatieve en kwantitatieve methoden om zo tot een betere contextualisering van statistieken te komen en om feiten, houdingen en meningen te integreren in de beleidsaanbevelingen.

In hoofdstuk 1 geven we een overzicht van de middelen waarover de Minister-president beschikt om zijn coördinatietaak op het gebied van planning en statistiek uit te voeren. In het daaropvolgende hoofdstuk geven we commentaren bij de indicatoren waarmee we de vooruitgang meten.

In hoofdstuk 3 volgt een overzicht van de stand van zaken van de acties die in vorige beleidsbrief werden aangekondigd en worden initiatieven voorgesteld met het oog op de verdere uitvoering van het aangekondigde beleid.

In bijlage 1 volgt een samenvatting van de belangrijkste actiepunten en bijhorende middelen voor 2008. Het overzicht van de relevante resoluties en actuele vragen vindt men in bijlage 2.

1. BESCHIKBARE MIDDELEN

De aangekondigde initiatieven moeten uitvoerbaar zijn binnen het beschikbare middelen voor 2008 en daarop volgende jaren.

Voor de inhoudelijke ondersteuning van het beleid wordt beroep gedaan op de **IVA Studiedienst van de Vlaamse Regering (afgekort SVR)**, die deel uitmaakt van het Ministerie van de Diensten van het Algemeen Regeerbeleid, afgekort DAR. Dit agentschap (zonder rechtspersoonlijkheid) is operationeel sinds april 2006 en bestaat uit een veertigtal medewerkers die voorheen tewerkgesteld waren op de Administratie Planning en Statistiek (APS) en het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies (CBGS). De kernopdrachten van dit agentschap zijn viervoudig:

- 1) de Studiedienst verricht multidisciplinair onderzoek op basis van eigen surveys of secundaire databestanden teneinde ontwikkelingen beter te begrijpen en te verklaren. Hij zoekt naar domeinoverschrijdende samenhangen, beschrijft regionale en (inter)nationale trends, ontwikkelt modellen en verkent mogelijke toekomstige ontwikkelingen.
- 2) De Studiedienst ontwikkelt indicatoren die de Vlaamse overheid attenderen op ontwikkelingen in de samenleving en effecten van het overheidsoptreden.
- 3) De Studiedienst ontwikkelt diverse instrumenten om de inspanningen van de Vlaamse overheid op het gebied van statistiekproductie, data-ontsluiting en –beheer bij de Vlaamse administratie te coördineren.
- 4) De Studiedienst ontwikkelt, rekening houdende met internationale en wetenschappelijk aanvaarde kwaliteitstandaarden, instrumenten die bijdragen tot een kwaliteitsverbetering van de statistiekproductie, surveyonderzoek, toekomstverkenningen.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering is daarom een geschikte partner om uitvoering te geven aan de beleidsopties die in de beleidsnota voor de regeerperiode 2004-2009 werden gekozen.

Voor de uitvoering van zijn beleidstaken op het gebied van statistiek, monitoring en onderzoek, zijn **beleidskredieten** beschikbaar op programma AN (voorheen programma 21.1) van de Algemene Uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Allerhande uitgaven met betrekking tot de producten en activiteiten van de Studiedienst van de Vlaamse Regering (in duizend euro)

Krediet Soort	2005 aangepast	Realisatie 2005 in %	2006 aangepast	Realisatie 2006 in %	2007 aangepast	2008
Ngk	25	100	25	100	0	0
Gvk	640	40	848	95	582	716
Gok	720	87	635	60	787	761
Vrkv					9	5
Vrko					9	5

De algemene uitgavenbegroting voor 2008 geeft een vastleggingsmachtiging van 716.000 euro en stelt 761.000 euro betalingsmiddelen ter beschikking voor de coördinatietaak met betrekking tot statistiek, omgevingsmonitoring en voor onderzoek.

De vastleggingsmachtiging wordt verhoogd tegenover 2007 omdat er tweejaarlijks een oproep gebeurt en een overeenkomst wordt afgesloten met een enquêtebureau dat het veldwerk voor de jaarlijkse survey naar culturele verschuivingen in waarden, houdingen en gedragingen van Vlamingen op het terrein organiseert. De ordonnanceringsmiddelen werden berekend op basis van de vastleggingen die in 2007 werden goedgekeurd en waarvan de uitvoering deels over het kalenderjaar heen plaats vindt plus een aantal kort lopende projecten die in 2008 worden opgestart en uitgevoerd.

Meer details over de budgettaire raming van de projecten vindt men in de memorie van toelichting bij de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse regering.

De realisatiegraad van de begroting lag in 2006 hoog voor wat de vastleggingen betreft (95%). Het betalingsniveau lag lager dan oorspronkelijk geraamd omdat een aantal projecten pas echt goed van start gingen na de beslissingen in het kader van BBB.

Vanaf 2007 beschikt de IVA Studiedienst over een Begrotingsfonds, opgericht bij programmadecreet van 22 december 2006. Dit vergemakkelijkt het innen van inkomsten uit deelname aan onderzoeksprogramma's, studiedagen en verkoop van publicaties. De uitgaven zijn gekoppeld aan de activiteiten die in het kader van de onderzoeksovereenkomsten werden afgesproken met de financierende instanties (POD Wetenschapsbeleid, IWT). In 2008 worden de uitgaven en inkomsten geraamd op 5.000 euro (deelname aan internationale enquête gender and generations, studie over echtscheiding in Vlaanderen).

Het agentschap beschikt eveneens over **bestaansmiddelen**. Op basis van de situatie na budgetcontrole 2007, gaat dit over volgende budgetten:

Programma 90.1 Bestaansmiddelen IVA Studiedienst van de Vlaamse Regering (in duizend euro)

AAxx.xx.D	2007 aangepast		2008	
	GVK	GOK	GVK	GOK
BA 11.71 wedden en toelagen	2686	2686	2748	2748
BA 12.71 algemene werking	220	220	2202	222
BA 12.76 informatica	54	45	55	55
BA 74.71 investeringen	16	16	16	16
BA 74.76 aankoop en investeringen ICT	78	64	79	79

2. BEREIKTE RESULTATEN

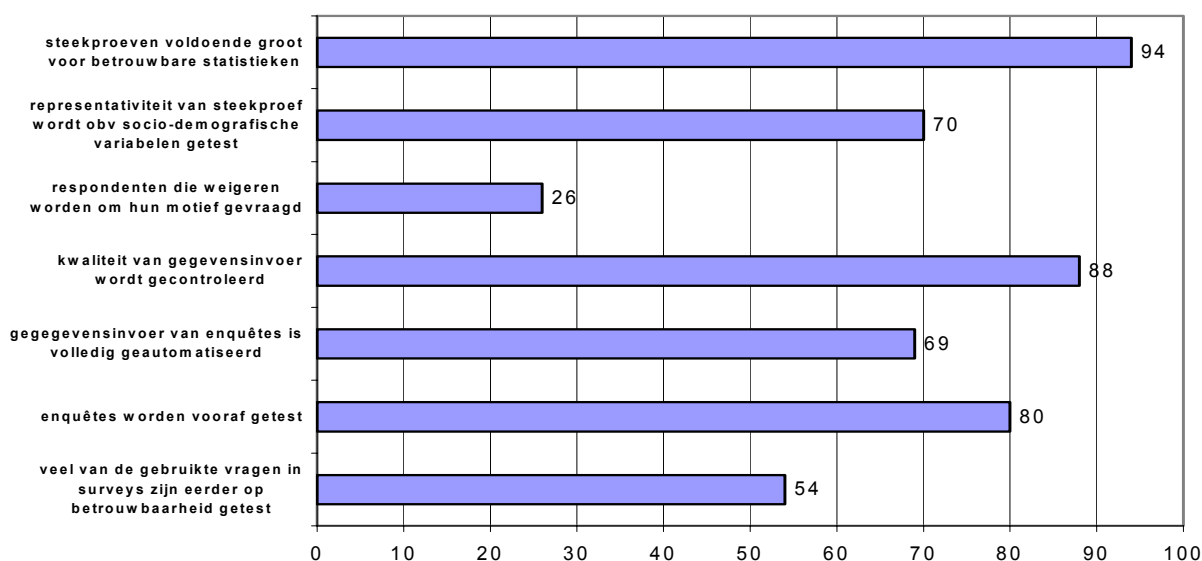
In de beleidsnota werd aangekondigd dat de graad van uitvoering van de strategische doelstellingen zal worden gemeten aan de hand van enkele indicatoren.

De meerwaarde van indicatoren bestaat erin dat ze informatie geven die kan vergeleken worden met een ijkpunt of een streefdoel. Het is echter niet evident om de output en de effecten van de coördinatietaken op het gebied van statistiek, studie en monitoring van een beleidsondersteunende dienst te kwantificeren. Waar dit moeilijk lukt, worden de inspanningen (procesindicatoren) beschreven die het voorbije jaar zijn geleverd om het doel te bereiken.

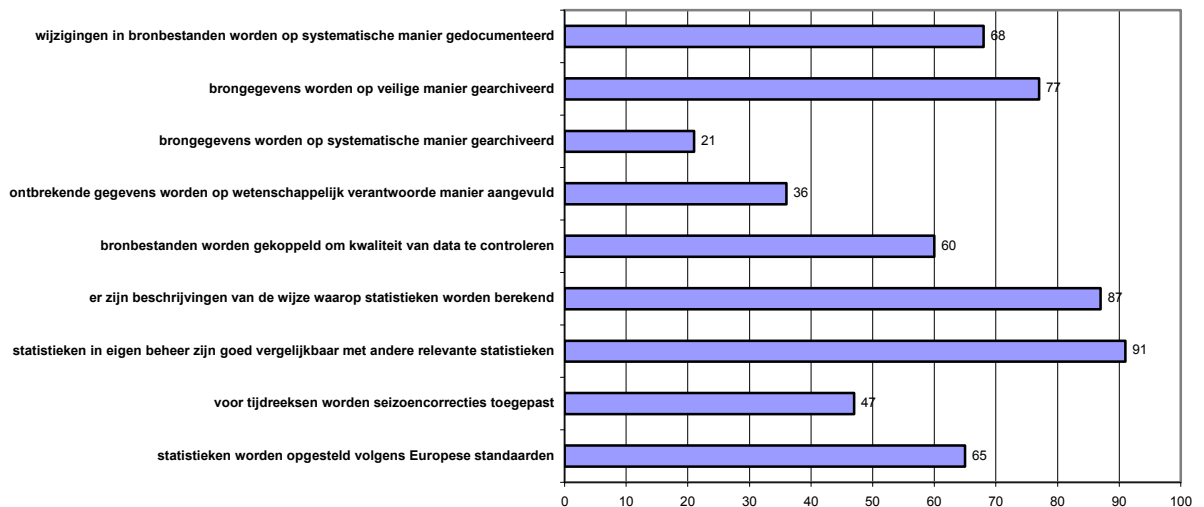
- Kwaliteitsbeoordeling van de Vlaamse regionale statistiekproductie door externe instanties of door de gebruikers

Van een algemene kwaliteitsevaluatie van de officiële statistieken is nog geen sprake in Vlaanderen. Dit is ook niet evident aangezien de statistiekproductie binnen de Vlaamse overheid op een zeer diffuse wijze is georganiseerd. Ieder departement en ieder agentschap draagt de eindverantwoordelijkheid voor de administratieve registraties en voor de organisatie van specifieke surveys. De Studiedienst heeft wel een referentiekader uitgetekend en de standaarden beschreven waaraan de Vlaamse officiële statistieken moeten voldoen (zie handleiding). In 2005 werd op vraag van de Studiedienst een onderzoek uitbesteed (Steunpunt Bestuurlijke Organisatie) om de ideale organisatiestructuur voor een regionale statistiekinstelling uit te tekenen (achterhaald door BBB). In het kader van dit onderzoek werd ook een postenquête georganiseerd bij alle departementen en VOI om een beeld te verkrijgen van het huidige kwaliteitsniveau van de Vlaamse openbare statistieken. Het ging om een gestructureerde vragenlijst die gebaseerd is op de kwaliteitscriteria zoals beschreven in de Praktijkcode voor kwaliteitsvolle statistieken van Eurostat. Deze cijfers zijn gedeeltelijk (36% responsgraad) en zijn gebaseerd op een zelfevaluatie. Bijna twee derde van de respondenten zegt heel veel tot veel vertrouwen te hebben in de kwaliteit van de statistieken die op basis van surveys worden opgesteld binnen de eigen instelling. De diensten van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap hebben nog een betere perceptie van de kwaliteit van de administratieve registers die ze zelf bijhouden: bijna 80% heeft heel veel tot veel vertrouwen in de kwaliteit ervan (nauwkeurigheid, adequaatheid). Dit globale oordeel is vrij positief in verhouding tot de uitspraken die deze diensten doen met betrekking tot de verschillende processtappen.

Kwaliteitscriteria voor surveys, % vaak en altijd (N=33)

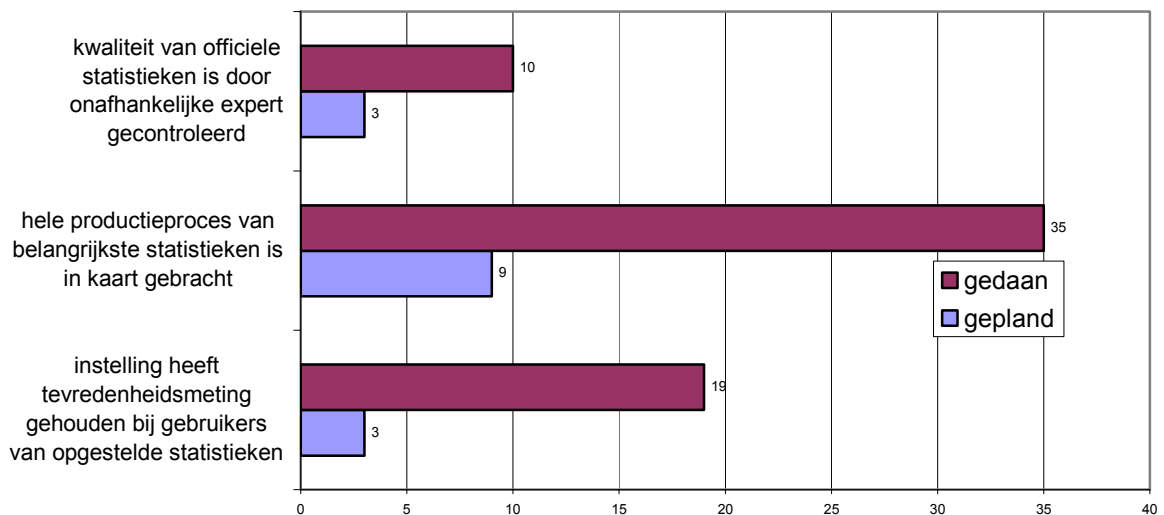

Kwaliteitscriteria administratieve registers,% vaak of altijd (N=67)

Uit deze enquête blijkt dat er nog kwaliteitswinst mogelijk is met betrekking tot het surveyonderzoek op het gebied van analyse van non-response en het testen van vragenlijsten. Bij de administratieve databanken moeten er inspanningen gebeuren op het gebied van archivering en de bewerking van de databank (inputeren van ontbrekende gegevens, seizoenuivering) en het documenteren van de databanken. De administraties hebben tot op heden weinig initiatieven genomen om hun statistieken extern te laten evalueren en om te onderzoeken of de informatie voldoet aan de informatiebehoeften van de gebruikers.

Kwaliteitsbeheersing en audit, % gepland en gedaan

Uit wat volgt zal duidelijk blijken dat de Studiedienst een aanbod doet om te remediëren aan deze tekorten.

- **De mate waarin de kwaliteit van sectorale statistieken is gekend door de producent en de gebruiker**

De UNSC/ECE (1995), Eurostat en andere gezaghebbende internationale statistiekinstituten hebben richtlijnen uitgevaardigd met de beschrijving van de criteria waaraan kwaliteitsvolle statistieken moeten voldoen. Zij vatten hun aanbevelingen als volgt samen: “De meest fundamentele kwaliteitsvereiste voor statistische data is dat de eigenschappen van die data, die relevant zijn voor de kwaliteit, gekend zijn”. De statistische informatie moet dus een ‘gekende’

kwaliteit hebben en deze kwaliteit moet goed gedocumenteerd zijn in een soort kwaliteitsverklaring of –rapport. Om deze reden investeerde de administratie Planning en Statistiek in 2005 in de constructie van een metadatabank waarin de verschillende kwaliteitsdimensies zoals opgelegd door Eurostat per statistiekkreeks kunnen beschreven worden. Deze metadatabank kan online (voorlopig enkel via server van het ministerie Vlaamse Gemeenschap omwille van de beveiliging) worden ingevuld en door de gebruikers worden geraadpleegd. De informatie is gratis te lezen via de website <http://aps.vlaanderen.be>. Eind september 2007 waren bijna 900 databestanden en statistische reeksen beschreven. In 2005 waren er nog maar 250 metadatafiches beschikbaar.

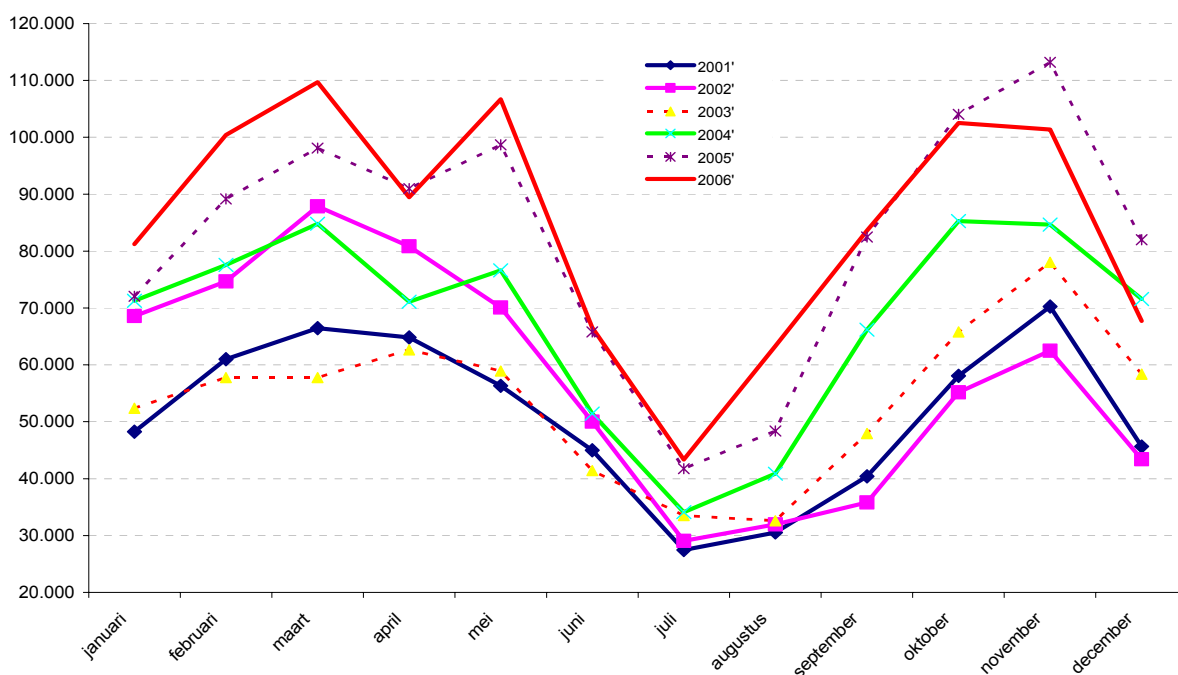
- **De mate waarin het Vlaams Statistisch Systeem herkenbaar is als een coherent geheel**

In dit kader maken we melding van VRIND. Dit is weliswaar geen statistisch jaarboek maar geeft wel een volledig beeld van de resultaten en effecten van het huidige beleid, over alle beleidsdomeinen heen. Alle indicatoren die in VRIND en andere beleidmonitoringrapporten worden opgevolgd, worden elektronisch ontsloten via de website van de Studiedienst.

Een belangrijk instrument voor de herkenbaarheid van het Vlaams Statistisch Systeem is de website van de Studiedienst met een overzicht van honderden cijferreeksen en relevante links naar andere statistiekproducenten (<http://aps.vlaanderen.be>).

De gebruikers van de website bestaan uit drie groepen: een eerste groep van ambtenaren en politiek/maatschappelijk geëngageerde, vervolgens studenten en onderwijzend personeel en als derde grote onderkennen we een groep ‘vrijtijds-internet-surfer. Onderstaande grafiek laat de jaarlijkse groei sinds 2001 tot en met eind 2006 zien. Die trafiek kent een typisch seizoensgebonden patroon. Tijdens de vakantiemaanden en de blokperiodes van de studenten wordt er minder gezocht naar cijfers en studiemateriaal.

Trafiek aps.vl.be 2001-2006

Het eenloketstatistiek kreeg in 2006 een belangrijke aanvulling met het portaal voor gemeentelijke statistieken. Sinds de start op 16 december 2005 werden op deze site in totaal 81.666 verschillende bezoekers geregistreerd. De gemiddelde trafiek tussen december 2005 en 1 september 2007 bedraagt 5.948 bezoeken per maand. De drukste maand was september 2006, net vóór de gemeenteraadsverkiezingen (57.535 bezoeken in die maand). Deze trafiek is complementair t.o.v. de trafiek op de algemene website van de Studiedienst.

- De volwaardige betrokkenheid van de Vlaamse vertegenwoordiging in federale en Europese statistiekorganen

De Vlaamse Regering heeft officieel twee vertegenwoordigers in de Hoge Raad voor de Statistiek (HRS) en in de wetenschappelijke comités van het Instituut voor Nationale Rekeningen (INR). De oprichting van een Coördinatiecomité in de schoot van de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek (voorheen het NIS) waarin alle gewesten vertegenwoordigd zullen zijn en kunnen beslissen over het meerjarenprogramma, is aangekondigd. Het KB dat de samenstelling regelt, moet nog worden goedgekeurd door de nieuwe federale regering.

De diensten van de Vlaamse overheid worden regelmatig als expert uitgenodigd op werkgroepen van de Hoge Raad voor Statistiek en recent ook door het Planbureau en de Nationale Bank van België, instituten die deel uitmaken van het Instituut voor Nationale rekeningen (INR). Meestal is er voorafgaandelijk overleg tussen de gewestelijke statistiekinstellingen om de eisenbundel en standpuntbepalingen op elkaar af te stemmen. Deze gecoördineerde aanpak leidt ertoe dat de federale instituten rekening houden met de toenemende vraag naar tijdige regionale statistieken die relevant zijn om de gefederaliseerde materies op te volgen. Alleen zijn de resultaten nog niet zichtbaar, er is blijkbaar veel tijd nodig om de tijdreeksen op te splitsen naar gewesten en gemeenschappen omdat de registraties niet bottum up vanuit een regionaal perspectief werden opgebouwd.

In de discussie over de vertegenwoordiging van deelstaten op internationaal vlak is er weinig vooruitgang te melden. Eurostat blijft, zoals uit het overleg naar aanleiding van de recente audit van de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek bleek, weigerachtig om deelstaten te betrekken bij de Europese Statistische systeem. De Studiedienst van de Vlaamse Regering, Vlaamse wetenschappelijke instellingen en andere beleidscellen in de Vlaamse overheid zijn niettemin actief in meerdere internationale (officiële en niet-officiële) netwerken en instanties die zich buigen over maatschappelijke en demografische ontwikkelingen. De deelname aan deze informele werkgroepen of adviesgroepen gebeurt dikwijls in het kader van internationale samenwerkingsverbanden, incl. internationaal surveyonderzoek en de daarbij aansluitende methoden en vraagformuleringen. De deelname aan deze werkgroepen gebeurt meestal op voordracht van andere experts of op eigen initiatief (indien relevant voor monitoring en beleidsgericht onderzoek in Vlaanderen). De Studiedienst van de Vlaamse Regering is onder meer actief in de werkgroep Bevolkingsstudiën in het kader van de Hoge Raad voor Europa, de internationale werkgroep Gender and Generation Panelstudy, de stuurgroep International Social Survey Programme, het netwerk over tijdsbestedingonderzoek (IATUR), de internationale expertenwerkgroep over non-response onderzoek, de Europese methodologische werkgroep over toekomstverkenningen (COST), Eurostat-werkgroep Sustainable Development Indicators, OESO-werkgroep sociaal kapitaal, de VN Commissie Bevolking en Ontwikkeling, OESO wereldforum 'Statistiek, Kennis en Beleid' enz.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering stelt twee experts ter beschikking van Eurostat en de Europese Commissie (duurzame ontwikkeling).

- De volwaardige betrokkenheid van lokale besturen bij de productie en verspreiding van relevante statistieken

In het regeerakkoord 2004-2009 wordt uitdrukkelijk gepleit om de bestuurskracht van de lokale besturen te ondersteunen. Daarom organiseren we een aanbod van beleidsrelevante statistieken waarmee ze het lokale beleid kunnen voorbereiden en opvolgen. Gemeenten en provincies werden voor een aantal beleidsdomeinen al betrokken bij de definitie en selectie van indicatoren (bv. stadsmonitor, het lokale sociale beleid). Provincies en grote steden van hun kant hebben al heel wat cijfermateriaal verzameld en bewerkt. Dit gebeurde tot op heden in verspreide slagorde, soms vanuit verschillende bronnen en met onderling afwijkende definities. Om efficiënter te werken en alle gemeenten vanuit hetzelfde kwaliteitsvolle aanbod te laten vertrekken, heeft de Studiedienst samen met het Agentschap voor Binnenlands Bestuur verschillende actoren samengebracht. In het voorjaar 2006 werd een protocol mede ondertekend door de Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten en de Vlaamse Vereniging voor Provincies. Zie ook 3.1.2

- **Het gebruik van geïntegreerde databanken voor beleidsgericht onderzoek en beleidsaanbevelingen**

Voor de opvolging van domeinoverschrijdende langetermijnstrategieën zoals het Pact van Vilvoorde, de Lissabonstrategie voor Vlaanderen en de duurzaamheidsmonitor, worden door de Studiedienst van de Vlaamse Regering databanken samengesteld waarin de reeksen voor de gevalideerde sets van indicatoren worden samen gebracht. De indicatoren worden regelmatig geactualiseerd en de resultaten worden bekend gemaakt via publicaties en via de website. We maken hier ook melding van vele andere initiatieven die uitgaan van de Steunpunten, Vlaamse wetenschappelijke instellingen en studiecellen van agentschappen (bv. STV-SERV) die in toenemende mate beleidsrelevante statistieken bekendmaken via hun websites en nieuwsbrieven. De Studiedienst van de Vlaamse Regering werkt met meerdere steunpunten en onderzoeksgroepen samen om data te leveren, concepten uit te werken voor onderzoek.

- **De beleidsbeslissingen die mede het resultaat zijn van het gebruik van kwalitatieve, participatieve methoden**

Zoals aangekondigd in het regeerakkoord, worden het middenveld en andere actoren betrokken bij de beleidsvoorbereiding en -evaluatie. Hiervoor werden strategische adviesraden opgericht. Daarnaast organiseren ministers steeds meer overleg met de stakeholders om een groter draagvlak te creëren voor hun beleid. Voorbeelden hiervan zijn het Klimaatsplan, toekomstverkenningen op het gebied van innovatie en technologie, Plattelandsbeleid, “Vlaanderen in Actie”. Deze visienota’s zijn mede geïnspireerd en onderbouwd door statistische analyses.

3. UITVOERING VAN DE BELEIDSNOTA

3.1 *Coördinatie Vlaams Statistisch systeem*

3.1.1 Statistiekbevoegdheden

a) Stand van zaken 2007

Op 22 maart 2006 werd de wet tot wijziging van de Wet van 4 juli 1962 betreffende de openbare statistiek en van de Wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen goedgekeurd (BS 21 april 2006). Deze wet voorziet de oprichting van een Coördinatiecomité dat samengesteld wordt uit vertegenwoordigers van de Hoge Raad voor de Statistiek, de Nationale Bank van België, de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en het federale Planbureau (instellingen van het Instituut voor de Nationale Rekeningen) alsook uit deskundigen die door de gewesten en gemeenschappen worden aangeduid. Deze bepaling stond ook al in de statistiekwet van 1962 maar bleef tot nu dode letter (het Bureau van de Hoge Raad voor de Statistiek nam deels deze functie waar). In de nieuwe wet zijn de opdrachten beter omschreven. In dit Coördinatiecomité zal een geïntegreerd statistisch meerjarenprogramma met een overzicht van de feitelijke en gewenste productie van statistieken worden voorbereid, opgevolgd en periodiek worden uitgewerkt in functie van evoluerende informatiebehoeften van de diverse overheden en de internationale rapporteringverplichtingen. Het Coördinatiecomité zal ook adviezen geven over de standpunten die de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek op internationale bijeenkomsten zal innemen over de inzameling van statistieken die mede betrekking hebben op gewest- en gemeenschapsmateries.

Om deze intentie tot samenwerking en overleg waar te maken, is een uitvoeringsbesluit nodig. Dit KB wordt tegen eind 2007 voorzien. De gewesten mogen twee vertegenwoordigers aanduiden.

b) Vooruitzichten voor 2008

In de statistiekwet wordt aangekondigd dat de modaliteiten voor de ‘accreditering van methoden voor statistieken’ in een uitvoeringsbesluit zullen worden beschreven. De statistiekwet legt de verantwoordelijkheid uitsluitend bij de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek. Wij zijn van oordeel dat er vooraf een gemeenschappelijk kader moet worden afgesproken met de gewesten over de kwaliteitscriteria, over de te volgen werkwijze (vb met peer review), over de te verwachten output (vb beschrijving van vaststellingen m.b.t. de verschillende kwaliteitsdimensies, aanbevelingen), over de bekendmaking van de resultaten. Wij zijn van oordeel dat de accreditering moet gezien worden in een proces van kwaliteitsbevordering en dat de gewestelijke statistiekinstanties hierbij een ondersteunende rol kunnen vervullen. Dit standpunt zal op de Hoge raad voor Statistiek worden verdedigd.

3.1.2 Systematisch uitbouwen van een algemene toegang tot databanken en statistieken ter ondersteuning van de lokale bestuurskracht

a) Stand van zaken 2007

De gemeenten en provincies krijgen via internet toegang tot de databank lokale statistieken (zie hierboven). De afstemming tussen vraag en aanbod gebeurt binnen het kader van projectwerking. De bevoegde kabinetten en administraties definiëren de indicatoren die relevant zijn voor de omgevingsanalyse en voor de opvolging of evaluatie van de beleidsplannen die door de lokale besturen, op verzoek van de Vlaamse Regering moeten worden opgesteld. De Studiedienst van de Vlaamse Regering verzamelt de data.

In 2007 werden datasets samengesteld in het kader van het lokaal sociaal beleid, het lokale jeugd- en cultuurbeleid en het lokale milieubeleid. Er lopen gesprekken over het project ‘lokaal woonbeleid’.

De inhoud van de website www.lokalestatistieken.be wordt op deze wijze systematisch uitgebreid.

Op 1 september 2007 vond men op deze site 548 cijferreeksen, zowel absolute cijfers (n=437) als afgeleide ratio's (n=111).

De gebruikers kunnen tussen verschillende rapporteringvormen kiezen. Via deze databank kunnen evoluties in tijd (sinds 1990) opgevolgd worden en kunnen ruimtelijke gebieden (laagste niveau is gemeente) worden geselecteerd. Zo kunnen gemakkelijk rapporten worden samengesteld voor de strategiebepaling en monitoring van de effecten van de werking van de lokale politiezones, overlegplatforms in de welzijns- en gezondheidsector, sociaaleconomische regio's (RESOC).

Ook universitaire steunpunten maken veelvuldig gebruik van deze databanken voor thematische boordtabellen.

De technische uitvoering van het project gebeurt in een datawarehouse-architectuur. Om de beveiliging van de databank te verzekeren, werd in 2007 extra geïnvesteerd in de installatie van een productieserver waardoor het verlies van data bij onvoorziene omstandigheden wordt geminimaliseerd. Begin 2007 werd de navigatiestructuur van de website aangepast in functie van reacties van de gebruikers. Er worden nu ook cartografische voorstellingen aangeboden.

b) Vooruitzichten voor 2008

Het project van de gemeentelijke statistieken wordt in 2008 voortgezet zodat er een volwaardig aanbod ontstaat met actuele en betrouwbare data. Dit portaal wordt steeds meer het *unieke loket* waar de openbare gemeentelijke statistieken te vinden zijn.

Het is de bedoeling dat de *provincies* functioneren als *decentraal aanspreekpunt* en in functie van hun beleidsprioriteiten extra service aanbieden aan de gemeenten (bv. eigen bewerkingen en studies).

In 2008 zullen verder inspanningen worden geleverd met betrekking tot de rapportering. Het aanbod aan *standaardrapporten* zal worden uitgebreid. De informatie wordt uitgebreid op het niveau van de statistische eenheden (buurten), om te beginnen met demografische data en fiscale statistieken.

3.2 Horizontale afstemming kwaliteit van (sectorale) officiële statistieken

3.2.1 De Studiedienst bouwt stapsgewijze kwaliteitszorgsystemen uit voor registers met nadruk op tijdigheid van statistieken en op de verantwoordelijkheid van de statistiekproducenten

a) Stand van zaken in 2007

Uit het onderzoek van het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie (zie hoofdstuk 2) blijkt dat het belangrijk is om de departementen en agentschappen te overtuigen van de noodzaak van een **kwaliteitsvolle dataverzameling, -ontsluiting, -bewerking en -verspreiding**. De Vlaamse Regering ondersteunt deze stelling en legt aan alle agentschappen in het kader van de beheersovereenkomsten een generieke doelstelling op met betrekking tot monitoring en effectmeting van het beleid.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering formuleerde een **aanbod** om de diensten hierbij te ondersteunen. Aan alle departementen werd een uitnodiging verzonden om dit aanbod verder toe te lichten en om concrete afspraken te maken. Dit mondde ondertussen al uit in vragen voor advies rond enquêtes, begeleiding in het definiëren van effectindicatoren. Voor de beleidsondersteuners in de Vlaamse overheid worden in het najaar opleidingen voorzien over statistische technieken.

b) Vooruitzichten voor 2008

We opteren verder voor een aanpak op maat omdat het kwaliteitsniveau van de statistieken en de aanwezige expertise in de verschillende departementen en agentschappen zeer uiteenlopend is. De kwalificatie van de statistici die in de Vlaamse overheid werkzaam zijn, zal verder worden verhoogd via **opleiding en kennisdeling op workshops**. De Studiedienst van de Vlaamse regering zal in 2008 opnieuw een cursusreeks (beschrijvende statistiek, multivariate analysetechnieken) aanbieden voor ambtenaren

In de loop van 2008 zullen nog meer technische rapporten worden samengesteld met ***richtlijnen en nuttige tips over statistische technieken*** om gegevens uit verschillende bestanden te koppelen, vergelijken en interpreteren (vb. internationale vergelijking van samengestelde indicatoren). Theorie zal gekoppeld worden aan praktijk.

Op de vernieuwde website van de Studiedienst zullen ook nuttige links naar instituten en naslagwerken over methoden en technieken van statistiek, enquêtes, monitoring worden aangeboden voor wie aan zelfstudie wil doen.

Naar aanleiding van ad hoc vragen stimuleren we de Vlaamse overheidsdiensten om op geregelde tijdstippen een ***risicoanalyse*** uit te voeren voor een geheel van dataverzamelingen met een beschrijving van mogelijke valkuilen die zich vanaf de fase van de registratie, meting of enquête kunnen voordoen tot en met de eindfase, namelijk de verspreiding van de resultaten of statistieken. De kwaliteit van een statistiekreeks is maar zo goed als deze van de zwakste schakel in het totale productieproces! De Studiedienst zal een vragenlijst opstellen die de diensten helpt om kritisch te reflecteren over hun producten en werkprocessen. Een werkinstrument voor zelfevaluatie zal hen helpen om de afstand tot de kwaliteitsstandaard te meten. De systematiek van dit werkinstrument laat toe dat de diensten regelmatig (jaarlijks) voor zichzelf en de directe chefs hun vorderingen kunnen aantonen. Het is voor de beleidscellen of teams die verantwoordelijk zijn voor het gegevensbeheer een communicatiemiddel om aan te geven op welke deelaspecten verbeteracties wenselijk zijn. Men hoeft dit de eerste jaren niet openbaar te maken. Nadien kan het als documentatie (metadata) voor belangrijke administratieve databanken en weerkerende surveys worden gebruikt.

3.2.2 De Studiedienst verhoogt de kwaliteit van het surveyonderzoek in opdracht van de Vlaamse Regering en voorkomt onnodig onderzoek

a) Stand van zaken 2007

Er werd door de Studiedienst van de Vlaamse Regering al een algemene ***handleiding 'Kwaliteitsrichtlijnen bij het uitvoeren van surveyonderzoek'*** (APS, 2001) geschreven. Hiermee heeft de Vlaamse overheid een referentiekader voor haar kwaliteitsbeleid. De Studiedienst besteedt zelf ook veel aandacht aan het kwaliteitsvolle verloop van het face tot face onderzoek dat hij op eigen initiatief organiseert. In een technisch rapport worden alle gevolgde stappen in het onderzoeksproces beschreven en geëvalueerd. In het rapport wordt verslag gegeven over de opstelling van de vragenlijst, het steekproefdesign, de voorbereiding en opvolging van het veldwerk met inbegrip van een evaluatie van het werk van de interviewers en de samenwerking met het veldwerkbureau, een evaluatie van de representativiteit van de gerealiseerde steekproef en de berekening van de weegcoëfficiënten, een analyse van de respons en de non-respons en een evaluatie van de datakwaliteit van de geregistreerde antwoorden. Met deze informatie wordt niet alleen tegemoetgekomen aan de kwaliteitsvereiste op het gebied van transparantie, maar worden de verzamelde data voor een breder publiek ook toegankelijker.

De Studiedienst stelt zijn ***expertise ter beschikking van andere diensten***. Er werden adviezen verleend onder meer met betrekking tot de aanvragen bij de Privacycommissie, bestekken voor uitbesteding van het veldwerk voor enquêtes, steekproefdesign, ontwerpen van vragenlijsten, analyse van data en verschillende andere stappen in het onderzoeksproces van enquêtes in opdracht van de Vlaamse Regering of een van haar leden.

De ***expertise wordt eveneens erkend op federaal en internationaal niveau***. Onderzoekers van de Studiedienst van de Vlaamse Regering worden actief betrokken bij de voorbereiding van (inter)nationale enquêtes zoals gender en generatie panelstudie (GGP), survey over inkomen- en leefomstandigheden (SILC), gezondheidsenquête, ICT-gebruik in bedrijven en huishoudens (FOD Economie). De medewerking aan deze externe initiatieven is verantwoord omdat hierdoor de kwaliteit van de gegevensverzameling in het algemeen verbetert en de betrouwbaarheid van statistische analyses verhoogt. Dankzij deze ondersteuning krijgt de Studiedienst van de Vlaamse Regering ook toegang tot de datasets voor statistische analyses.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering onderhoudt sinds 2005 een ***meldpunt voor surveyonderzoek in opdracht van de Vlaamse Regering***. De inventaris bevat medio 2007 de beschrijving van een 350-tal enquêtes. Deze databank wordt regelmatig bijgewerkt. Via een webenquête worden alle departementen en agentschappen uitgenodigd hun informatie over de vragenlijsten, de beschikbaarheid van data, methodologische aanpak en eventuele onderzoeksresultaten mee te delen. In het najaar 2007 volgt een nieuwe algemene actualisatie.

De informatie wordt ontsloten via de website waardoor alle overheden en onderzoekers kennis krijgen van beschikbare secundaire bronnen voor beleidsgericht onderzoek en monitoring. Het kan een instrument zijn om onderzoekers en opdrachtgevende instanties samen te brengen om in de toekomst kennis en middelen samen te leggen. De Studiedienst speelt hierbij een interveniërende rol.

In 2007 werden in de SCV-survey enkele vragen opgenomen om het **surveyklimaat in Vlaanderen** te meten. 8 op 10 Vlamingen vinden dat enquêtes een zinvolle manier zijn om informatie te verzamelen. Zij vinden dat de politici nood hebben aan enquêtes om een goed beleid te kunnen voeren. Surveyonderzoek is volgens 6 op 10 Vlamingen dus een noodzakelijk instrument om de publieke opinie te leren kennen. Ouderen en hoger opgeleiden zijn daar iets minder van overtuigd. Vanuit beleidsoogpunt is het belangrijk te weten dat slechts een kleine minderheid (15%) enquêtes beschouwt als een inbreuk op de privacy. Bij vrouwen en lager opgeleiden komt dat gevoel iets meer naar boven. Op het einde van het interview werd aan de respondenten gevraagd of ze in de toekomst aan een gelijkaardig onderzoek opnieuw wensen mee te werken. Meer dan 80% was positief en bijna iedereen vond het interview een aangename ervaring. Dit is dus hoopvol voor volgende jaren. Uiteraard moeten we rekening houden met het feit dat deze vragen gesteld werden aan personen die al bereid waren deel te nemen aan face to face surveyonderzoek van de Studiedienst. Een niet onbelangrijke kanttekening is dat slechts een minderheid van oordeel is dat de resultaten van de enquêtes meestal juist zijn (40%). De zorg voor de kwaliteit van surveys is dus belangrijk en hierover moet op een transparante wijze worden gecommuniceerd.

b) Vooruitzichten voor 2008

De Studiedienst van de Vlaamse Regering bewaakt verder de ***kwaliteit van de jaarlijkse survey Sociaal-Culturele Verschuivingen in Vlaanderen*** (SCV-survey) zodat dit een betrouwbare bron blijft voor beleidsgericht onderzoek. Het moet een voorbeeld van goede praktijk zijn. Het Wetenschappelijke Begeleidingscomité is hierbij een belangrijke partner. De leden van de Vlaamse Regering en hun diensten kunnen vragen om bepaalde thema's ad hoc of met zekere periodiciteit op te nemen in de enquête. Dit maakt deze survey tot een uniek instrument voor het peilen naar draagvlak van de bevolking voor bepaalde maatregelen, de verwachtingen van de burgers tegenover de rol van de overheid, de houding van de individuen ten aanzien van maatschappelijke thema's, ...

De Studiedienst van de Vlaamse Regering zal zich verder verdiepen in ***methodologische kwesties*** (non-respons, methodologie van longitudinale surveys, combinatie van meerdere verzameltechnieken - multi-mode, ...) en zal haar kennis verbreden en verspreiden via expertenwerkgroepen op (inter)nationaal niveau. Op vraag en waar gerechtvaardigd, kunnen onderzoeksdesigns samen worden opgesteld en enquêtes worden voorbereid en opgevolgd.

3.3 *Algemene omgevingsmonitoring en opvolging van beleidseffecten door ontsluiting beschikbare databanken*

3.3.1 VRIND, een jaarlijks opvolgingsrapport over de context waarin de Vlaamse Regering optreedt en over de resultaten van het algemene regeerbeleid

a) Stand van zaken 2007

In juli 2007 verscheen de dertiende editie van VRIND. Steeds meer ligt de focus op omgevingselementen en beleidseffectmeting (voorheen vooral inputgegevens). Vanuit de betrokken diensten werden in overleg met de Studiedienst van de Vlaamse Regering voorstellen uitgewerkt tot

indicering. Ze werden ter goedkeuring voorgelegd aan de bevoegde kabinetten. De Studiedienst formuleerde zelf ook vernieuwende indicatoren en ging op zoek naar nieuwe synthetische voorstellingswijzen. Hij maakte hierbij gebruik van nieuwe meettechnieken of nog onvoldoende ontgonnen databronnen. De gegevensinzameling en de interpretatie van de data gebeuren op ambtelijk niveau en in alle onafhankelijkheid. In de editie 2007 werd een focus gewijd aan aspecten van het gelijke kansenbeleid aangezien 2007 internationaal werd uitgeroepen tot het jaar van gelijke kansen voor iedereen.

Naar jaarlijkse traditie worden de volledige reeksen die aan de basis liggen van de VRIND-indicatoren *verspreid via de website*.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering verleent ook medewerking aan de monitoring van domeinoverschrijdende beleidsplannen zoals het *Pact van Vilvoorde*, de *Vlaamse strategie in het kader van het Lissabonproces* het *Limburgplan*, de *duurzaamheidsmonitor*. In 2007 werd op vraag van de Task Force voor de *Vlaamse Rand*, een algemene omgevingsanalyse uitgevoerd over de 19 Vlaamse gemeenten rond het Brussels Hoofdstedelijk gebied. In uitvoering van '*Vlaanderen in Actie*' dat eind 2006 door de Vlaamse regering werd gelanceerd, wordt Vlaanderen vergeleken met andere regio's. De invalshoek is het socio-economische en innovatieve potentieel van Vlaanderen, zonder afbreuk te doen aan de sociale en ecologische aspecten van de ontwikkelingen.

b) Vooruitzichten voor 2008

De veertiende editie van VRIND zal voortbouwen op het stramien van de vorige publicatie aangezien het concept van een algemene beleidsmonitor die de resultaten en effecten van het aangekondigde beleid (zie regeerakkoord, beleidsnota's en -brieven) opvolgt, behouden blijft. Over de keuze en definitie van sommige indicatoren zal verder overleg worden gepleegd met de beleidscellen van de departementen en de kabinetten. De nadruk ligt op omgevings- en effectindicatoren. Beheers- en outputindicatoren op het niveau van (deel)agentschappen worden het best verbonden aan de opvolging van de beheersovereenkomsten en ondernemingsplannen.

In 2008 zal eveneens medewerking worden verleend aan de monitoring van de omgevingselementen en de effecten van het *START-project* voor de luchthavenregio rond Zaventem.

3.3.2 Statistische studies valoriseren beschikbare datasets

a) Stand van zaken 2007

Data-analyse is één van de manieren om de beleidsrelevantie van de statistiekproductie te waarborgen. Data-analyse maakt duidelijk welke vragen door de data kunnen worden beantwoord en welke onbeantwoord blijven. Data-analyse geeft daardoor feedback over de adequaatheid en de volledigheid van de verzamelde gegevens. Dit komt ook tot uiting wanneer data binnen een datawarehouse-omgeving worden gemodelleerd en gecontroleerd op hun consistentie.

We stellen vast dat het *verwerven van toegang tot federale databanken* een moeizaam proces is. De redenen die de producenten inroepen zijn de beperkingen die opgelegd worden door de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de logica van de opbouw van de databank (federaal). Maar ook op Vlaams niveau stellen zich problemen. Bij de evaluatie van de *Steunpunten* werd gewezen op het probleem van de eigendomsrechten van datasets die in het kader van deze overeenkomsten met onderzoeksconsortia werden samengesteld. In de beheersovereenkomst van de nieuwe generatie steunpunten is meer duidelijkheid gecreëerd over het data-eigenaarschap. De toegankelijkheid is essentieel aangezien een aantal steunpunten ook tot opdracht hebben indicatoren conceptueel uit te werken en data te verzamelen die nuttig zijn voor opvolgingsrapporten zoals VRIND.

Eenmaal de datasets in ons bezit zijn, moeten ze ontsloten worden voor statistisch onderzoek. In 2007 werd verder werk gemaakt van de ontsluiting van de *data van het Rijksregister (RR) binnen een*

datawarehouseomgeving. Dit leidt onder meer tot de kubus met sociaal-demografische kengetallen zoals geboorten, sterften, in- en uitwijkingen, huishoudsamenstelling tot op het niveau van gemeenten. Op basis van deze data kunnen allerhande indexen worden berekend die fenomenen zoals vergrijzing van de bevolking, de omvang en samenstelling van de beroepsbevolking kunnen omschrijven. Het opvolgen van de veranderingen in de huishoudsamenstelling is nuttig voor toepassingen in verschillende beleidsdomeinen zoals welzijn, gelijke kansen, ruimtelijke ordening en wonen, onderwijs en vorming. De meerwaarde t.o.v. de tabellen van de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek bestaat uit de extra informatie over het ongehuwd samenwonen en het detail tot op persoonsniveau (geslacht, leeftijd, nationaliteit, burgerlijke staat, woonplaats). Er ontbreken nog individuele gegevens over huwelijken en echtscheidingen, in een langere tijdreeks om een telkaart voor huwelijk en echtscheiding te kunnen opstellen en sociaal-demografisch onderzoek te kunnen verrichten. Er zal bij de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek opnieuw worden aangedrongen op de samenstelling en levering van deze data mits respect voor de privacy.

De interactieve databank vormt een belangrijke bron voor onderzoek waarbij variabelen kunnen gecombineerd worden en eventueel gekoppeld worden aan andere databronnen (zie onderzoek). Heel wat tabellen van het datawarehouse zijn vrij toegankelijk voor iedereen via de website. Op vraag en mits afspraken over het vertrouwelijk omgaan met individuele gegevens (geanonimiseerd) kunnen overheidsdiensten en onderzoekscentra het datawarehouse rechtstreeks consulteren.

In 2007 vond overleg plaats tussen de **Nationale Bank van België** (NBB) en de gewesten met het doel de informatiebehoeften van de regionale overheden in kaart te brengen en een werkprogramma op te stellen voor de komende jaren. In overleg met de SERV en departementen werd een prioriteitenlijst opgesteld. De Vlaamse vertegenwoordigers drongen sterk aan op de tijdigheid van de regionale rekeningen, de uitbreiding van regionale data, retropolaties en vooruitzichten. De NBB vat de vragen van de drie gewesten samen. De meeste vragen zullen maar op middellange termijn kunnen worden ingewilligd. Ter voorbereiding worden in 2007 meerdere technische werkgroepen opgericht met experts van de gewesten. Enkel met betrekking tot het aantal gepresteerde arbeidsuren per gewest kon de NBB reeds een concrete timing vooropzetten (eind 2008).

Er zijn sinds begin 2007 al wel tijdreeksen (1980-2005) per gewest beschikbaar met betrekking tot BBP/inwoner, potentiële beroepsbevolking, bruto toegevoegde waarde per sector (13), arbeidsproductiviteit per sector (13), salarissen, privé investeringen, arbeidsmarktgegevens en pendel. Deze reeksen worden ter beschikking gesteld door het **Federaal Planbureau** in het kader van het **HERMREG-project**. Deze databank biedt analysemogelijkheden in de tijd, regionaal en sectorieel (13 sectoren).

b) Vooruitzichten voor 2008

De nieuw ontsloten databanken zullen worden geanalyseerd (zie ook onderzoek).

Er zal verder op zoek worden gegaan naar nieuwe samenwerkingsverbanden met Vlaamse en federale instanties om administratieve databanken te ontsluiten voor statistisch onderzoek. De bedoeling is om op termijn tot een virtueel netwerk te komen van statistiekproducerende instanties.

Zo wordt de mogelijkheid onderzocht om de Vlaamse kruispuntbank voor ondernemingen die door het departement EWI wordt beheerd te ontsluiten voor wetenschappelijke analyses. De verrijkte Kruispuntbank Ondernemingen is gebaseerd op de federale Kruispuntbank Ondernemingen. Uit de data zou informatie kunnen gehaald worden over aanwezige bedrijven, handelszaken en zelfstandige uitbatingen gekoppeld aan economische parameters zoals deze uit de jaarrekeningen voor aangifteplichtige bedrijven, BTW-gegevens over omzet, investeringen en uitvoer, tot op het niveau van gemeenten en wijken en andere ruimtelijke aggregaten. Let wel, het is een databank in opbouw en er moeten specifieke scripts worden geschreven voor de gewenste toepassingen. Het is een investering op middellange termijn die tot resultaten kan leiden indien verschillende deskundigen hun kennis samen leggen.

3.4 *Beleidsdomeinoverschrijdende en toekomstverkennde studies op basis van wetenschappelijke (kwantitatieve en kwalitatieve) methodes*

3.4.1 De jaarlijkse survey naar sociaal-culturele verschuivingen in waarden, houdingen en gedragingen van Vlamingen blijft een instrument t.b.v. beleidsgericht onderzoek en beleidsvorming op Vlaams niveau

a) Stand van zaken 2007

De Studiedienst organiseert jaarlijks een *face-to-face-enquête* bij 1500 Vlamingen van 18 tot 85 jaar, met inbegrip van Nederlandstaligen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze enquête wil sociaal-culturele verschuivingen (afgekort **SCV-survey**) waarnemen op het gebied van waarden, houdingen en gedragingen. Naast een vaste set van socio-demografische achtergrondvariabelen, is er een periodiek weerkerende set van standaardvragen onder meer over het vertrouwen in instellingen, tevredenheid over verschillende levensdomeinen, deelname aan het verenigingsleven, houding en gedrag t.o.v. permanent leren, vrijwilligerswerk, vrijetijdsbestedingen, ... De bedoeling is op termijn trendanalyses te kunnen maken over maatschappelijke thema's. De sociaal culturele survey is aan zijn twaalfde editie toe.

Daarnaast worden ad hoc of met een lagere frequentie allerhande maatschappelijke thema's opgenomen in de vragenlijst. In het voorjaar van 2007 werden vragen gesteld over levenslang leren en elders verworven competenties, het vertrouwen in het gebruik van en koppelen van databanken (privacy), internetgebruik, politiek en overheid. De indicering gebeurt op basis van uitgeteste meetinstrumenten. Dit waarborgt goede respons en maakt het mogelijk de verkregen informatie te vergelijken met internationaal onderzoek. Voor nieuwe thema's wordt vooraf een conceptnota uitgeschreven. Het concept wordt samen met de opdrachtgever uitgeklaard zodat maximaal kan worden ingespeeld op de informatiebehoefte.

Binnen deze SCV-survey wordt ook aandacht besteed aan het Vlaamse Gelijkekansenbeleid. Hiertoe werden vragen opgenomen over de toegankelijkheid van gebouwen voor personen met een handicap, over de rolopvatting man/vrouw en over attitudes t.a.v. homoseksualiteit. Dit laatste thema was één van de jaarthema's in de laatste survey.

Sinds 2002 participeert Vlaanderen als regio aan het internationale onderzoeksprogramma "**International Social Survey (ISSP)**". Met het oog op crossnationaal en crosscultureel onderzoek wordt een zelfde vragenmodule met topics uit sociaal-wetenschappelijk onderzoek (o.a. burgerschap, familie en veranderende genderrollen, sociale uitsluiting, sport en vrije tijd) aan bestaande onderzoeken gekoppeld. In Vlaanderen wordt de International Social Survey Programme vragenmodule als schriftelijke vragenlijst aan de jaarlijkse survey Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen (SCV-survey) gekoppeld.

De ISSP-module van 2007 behandelde het thema sport en vrije tijd. In de module werden zowel gedrags- als attitudevragen opgenomen over vrijetijd- en sportactiviteiten, de betekenis van vrije tijd en de relatie tot werk en andere levenssferen en sociologische aspecten van sport.

Dankzij inspanningen van de Studiedienst van de Vlaamse Regering werd het Waalse Instituut voor Planning en Statistiek door het internationale forum ISSP aanvaard als tweede Belgische partner. In de toekomst zullen dus vergelijkbare resultaten beschikbaar zijn voor Wallonië en Franstalige inwoners in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De Studiedienst van de Vlaamse Regering is een intensieve gebruiker van deze data. Men vindt eenvoudige frequentietabellen en bivariate statistische analyses terug in VRIND en andere monitoringrapporten (indicatoren Pact Vilvoorde). Daarnaast wordt over de specifieke jaarthema's studiewerk verricht eventueel in relatie met andere bronnen (zie onderzoek).

De resultaten van de SCV-survey worden ook gratis ter beschikking gesteld voor wetenschappelijk onderzoek door derden.

In september 2007 vond de studiedag *Vlaanderen gepeild* voor de vijfde keer plaats. Op dit evenement krijgen de Vlaamse onderzoekscentra de gelegenheid hun analyses op het SCV-survey kenbaar te maken. Twaalf onderzoeksgroepen gingen in op de uitnodiging. Thema's zoals de combinatie gezin-arbeid, sociale cohesie, tevredenheid en kindervens komen aanbod. De resultaten van de jaarthema's uit de survey van 2006: houding tegenover holebi en de rol van de overheid worden eveneens voorgesteld. Aan de Vlaamse universiteiten werd tevens de kans geboden een evaluatie te maken van de SCV-survey zowel wat het totale proces als bepaalde meetinstrumenten betreft (vb cultuurparticipatie, relatie politiek-overheid). Hun bevindingen worden eveneens openbaar gemaakt op de Studiedag Vlaanderen gepeild. Hiermee willen we aantonen dat kwaliteitsauditing deel uitmaakt van een verbeteringstraject. In overleg met onderzoekers wordt daarna gezocht naar betere meetinstrumenten of indicering van nieuwe thema's.

b) Vooruitzichten voor 2008

Een belangrijke randvoorwaarde voor het organiseren van een enquête, is het beschikken over een volledig referentiebestand en het zorgvuldig uitzetten van de geselecteerde adressen. Voor burgeronderzoek wordt meestal beroep gedaan op het Rijksregister. De *Privacycommissie* heeft echter zeer strikte spelregels opgesteld met betrekking tot de modaliteiten waarop de Studiedienst en alle andere onderzoekscentra kunnen gebruik maken van persoonsgegevens. De opgelegde procedure biedt het onderzoeksteam geen mogelijkheid om potentiële respondenten persoonlijk te overtuigen van het belang van deelname aan een enquête (de proefenquête voor gender en generatie panelstudie leverde in het juni-juli 2007 volgens deze werkwijze enkel een responsgraad van 7% op). Hierdoor bestaat het risico dat de responsgraad veel lager ligt dan voorheen en dat er weinig of geen informatie beschikbaar is waarom mensen weigeren deel te nemen aan het onderzoek. Er wordt druk overleg gepleegd binnen de wetenschappelijke wereld en met de betrokken overheidsdiensten. Voor de survey naar sociaal-culturele verschuivingen naar waarden, houdingen en gedragingen werd in 2007 nog een uitzondering gemaakt, doch ook onder strenge voorwaarden die in een praktijkcode werd vastgelegd.

In het voorjaar 2008 zal opnieuw een *burgersurvey* bij 1500 respondenten in de Vlaamse Gemeenschap worden georganiseerd die peilt naar waarden, houdingen en gedragingen. Naast de vaste en weerkerende vraagmodules worden in 2008 opnieuw ad hoc modules voorzien. Er zal *voorrang* worden gegeven aan thema's die het *horizontale beleid van de Vlaamse Regering helpen onderbouwen* en nodig zijn voor het opvolgen van strategische beleidsopties van de Vlaamse Regering. Mogelijke thema's zijn levenskwaliteit (geluk) en etnocentrisme.

Het internationale netwerk van de *ISSP* heeft in 2008 het thema 'religie' gekozen met heel wat vragen over houdingen ten aanzien van religieuze extremisme en religieuze tolerantie.

Het veldwerk van het face-to-face-onderzoek wordt uitbesteed aan een enquêtebureau. Om de twee jaar wordt een openbare aanbesteding met (Europese) bekendmaking gedaan. Eind 2008 zal een aanstelling van een enquêtebureau voor de surveys in 2009 en 2010 gebeuren. De kosten voor de ISSP-postenquête worden verrekend in de kostprijs van de SCV-survey aangezien de vragenlijst wordt achtergelaten bij de respondenten van deze burgersurvey.

3.4.2 Regionale simulaties en prognoses op gebied van macro-economie en demografie worden mogelijk dankzij het gebruik van bestaande gevalideerde modellen en technieken

3.4.2.1 Regionaal macro-economisch model

a) Stand van zaken 2007

De Vlaamse overheid beschikte tot op heden niet over een econometrisch model dat basisprojecties op middellange termijn toelaat en de impact kan simuleren van beleidsmaatregelen of plotse gebeurtenissen op de belangrijkste sectoren voor Vlaamse economie. Op federaal niveau heeft het Planbureau een sectoraal model ontwikkeld (HERMES). Einde 2005 sloten de drie gewesten een

overeenkomst met het Planbureau om dit model te verfijnen zodat ook uitspraken kunnen worden gedaan tot op het niveau van de gewesten (**HERMREG**). Een begeleidingscomité met experts uit de drie gewesten volgt de werkzaamheden op. De Studiedienst van de Vlaamse Regering is de partner langs Vlaamse kant en stelt een personeelslid ter beschikking voor dit project.

Een eerste versie van het top down model (vertrekkend vanuit HERMES) met de variabelen bruto toegevoegde waarde, investeringen, loonmassa en werkgelegenheid, is klaar. Eind oktober 2007 zal een projectie van de verwachte economische groei per gewest tot 2012 beschikbaar zijn.

b) Vooruitzichten voor 2008

Het HERMREG-project wordt in 2008 voortgezet. De eerste versie van het model wordt uitgebreid met een aantal variabelen namelijk de rekeningen van de gezinnen, de uitsplitsing van de overheidsrekeningen van de gewesten en gemeenschappen op basis van de economische groeperingen van de budgetten en een milieumodule. De informatie over het beschikbare inkomen is van belang voor de projectie van het energiegebruik in huishoudens en investeringen in gebouwen. De milieumodule zal het regionale energieverbruik en de emissies zowel energie- als niet-energiegebonden bevatten. De Rekeningen van de gewesten en gemeenschappen zullen worden opgesplitst volgens inkomsten (eigen fiscale inkomsten, inkomsten op basis van Financieringswet, niet fiscale inkomsten) en uitgaven (intermediaire consumptie, lonen, investeringen, transfer aan huishoudens, bedrijven en openbare diensten, interestlasten). De kritische factor is echter de beschikbaarheid van lange reeksen van fiscale statistieken per gewest. Er zal op methodologisch vlak overleg plaatsvinden met andere onderzoeksgroepen die eveneens pogingen ondernemen om regionale modellen op te zetten. Met de middelen die nu ter beschikking staan van het HERMREG-project (1 personeelslid per gewest en drie van het Planbureau) zal de uitbreiding van het model mogelijk zijn tegen begin 2008.

De resultaten kunnen als input dienen voor meerdere onderzoeksprojecten in Vlaanderen. Het verrijkte HERMREG 1+model kan onder meer bruikbaar zijn om de economische impact van de opgelegde reductiepercentages in het kader van het Kyoto-protocol te berekenen. Hierover wordt overleg gepleegd met het departement Leefmilieu, Natuur en Energie.

Op basis van het uitgebreide model zal in 2008 een nieuwe raming van de economische vooruitzichten (periode van 7 jaar) voor Vlaanderen en de andere gewesten plaats vinden. Het blijft echter een top down model waardoor enkel 'nationale' schokken kunnen worden geïntroduceerd zoals een plotse stijging van olieprijs of een opmerkelijke verslechtering van de economische conjunctuur. Volwaardige regionale impactanalyses kunnen maar worden gemaakt indien een regionale input-outputtabel beschikbaar zou zijn. Bij gebrek aan data (zie problemen met NBB) is dit tot op heden technisch niet uitvoerbaar.

Er zal in 2008 een studie worden uitgevoerd door het Planbureau over de haalbaarheid van een meer hybride model met meer ramingen opgebouwd vanuit de regio's.

Op basis van de nu al beschikbare datasets bestaat de mogelijkheid om een historisch overzicht te geven van de regionale verschillen in arbeidskost, productiviteit en loonkost.

3.4.2.2 Demografische projecties

a) Stand van zaken 2007

Demografische conjunctuuranalyses gebeuren op basis van de klassieke componenten van de *bevolkings- en huishoudenontwikkeling, nl. fertiliteit, mortaliteit, migraties, huwelijken, echtscheidingen, gezins- en huishoudenvorming, -samenstelling en ontbinding*.

Voor elk van deze thema's bestaan standaardwerkweisen om veranderingen die zich daarin voordoen te documenteren (longitudinale en transversale ken- en kerncijfers naar diverse variabelen: tijd, ruimte, rangnummer van de gebeurtenis en geslacht, burgerlijke staat, nationaliteit van de betrokkenen), trends te onderkennen en te duiden en de consistentie van het geheel in kaart te brengen.

De bevolkingsevolutie en de evolutie op het vlak van huishoudens leveren o.m. basisinformatie over omvang, samenstelling en evolutie van doelgroepen. Die doelgroepen (deelpopulaties) moeten flexibel kunnen worden afgebakend op basis van de variabelen in de beschikbare datasets (Rijksregisterdata over stand en loop van de bevolking) en registratiedata over geboorten en overlijden.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering, werkte aan *bevolkingsprojecties op gemeentelijk niveau voor de periode 2005-2025*. Ten behoeve van deze projecties werd een analyse gemaakt van de evolutie van de diverse componenten van de bevolkings- en de huishoudevolutie in het Vlaamse Gewest (periode 1971-2004). Dit behelsde een studie van de evolutie van de vruchtbaarheid en het formuleren van hypothesen m.b.t. verder uitstel dan wel afstel van geboorten aan de hand van tijdreeksen van leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers. Voor sterfte werden op basis van tijdreeksen van de diverse onderdelen van sterftetafels (mannen/vrouwen) hypothesen geformuleerd wat de evolutie van leeftijds- en geslachtsspecifieke sterftekansen betreft. Idem wat de tijdreeksen van migratiecijfers betreft en de evolutie van leeftijds-, geslachts- en regio-specifieke huishoudparticipatiegraden. In 2007 werd deze oefening vervolledigd met projecties op het aggregatieniveau van *huishoudens*.

Deze projecties worden door diverse instanties binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (programmering van welzijns- en gezondheidsvoorzieningen, ruimtelijke ordening, wonen, onderwijs) gebruikt en evenzeer door diverse studiediensten en universiteiten. Concrete toepassingen zijn het vooruit berekenen van de kosten die gepaard gaan met de ten laste neming van niet-medische zorgkosten door de Vlaamse Zorgverzekering, de behoeften aan kinderopvang.

De bevolkings- en huishoudprojecties worden gepubliceerd op de website van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een technisch rapport verschaft meer details over de formules en hypothesen.

b) Vooruitzichten 2008

Een *langetermijnprojectie van de bevolkingsontwikkeling* kan nuttig zijn om scenario's te ontwikkelen waarin mogelijke ontwikkelingspaden worden beschreven. Essentieel daarbij is de horizon te bepalen voorbij 2050, tot op een punt dat de grote naoorlogse babyboomgeneraties definitief uit de leeftijdsopbouw zijn verdwenen: dat punt is voor het Vlaamse gewest gelegen rond 2070. Er zullen meerdere (open) hypothesen moeten worden geformuleerd op het vlak van vruchtbaarheid (bv. het ontbreken van, of een gedeeltelijke of gehele inhaling van uitgestelde vruchtbaarheid) sterfte (versnelling c.q. vertraging van de daling in de sterftekansen) en migraties en op het gecombineerde effect van deze parameters.

Het onderzoek gebeurt op bestaande databanken (Rijksregistergegevens over stand en loop van de totale bevolking en registratiemateriaal geboorten van de administratie Gezondheidszorg).

3.4.3 Ontwikkelen van integratiekaders voor beleidsanalyse en omgevingsmonitoring d.m.v. kwalitatieve onderzoeksmethodieken en het gebruik ervan stimuleren

a) Stand van zaken 2007

Niemand zal ontkennen dat beleid voeren in een periode waarin ontwikkelingen versneld optreden en vele zaken door de mondialisering zich snel verspreiden in de ruimte, een moeilijke opgave is. We stellen dan ook vast dat beleidsmakers in toenemende mate op zoek zijn naar instrumenten die hun wat houvast bieden en helpen om bewegingen op een systematische manier te bestuderen. Het ene zaligmakende model bestaat niet omdat de realiteit zich niet in één systeem laat vangen.

Het is wel van belang dat overheidsdiensten *kennis maken met verschillende methoden en technieken en hiermee leren omgaan*. In deze verkenningstocht is het van belang dat kennis wordt gebundeld en uitgewisseld tussen de verschillende diensten. Deze *netwerking* groeit op een organische wijze op het niveau van de experts (Ministerie Vlaamse Gemeenschap en Vlaams Parlement).

Een van de belangrijkste integratiekaders voor het Vlaamse beleid is het businessplan dat de Vlaamse regering op 10 juli 2006 lanceerde. *“Vlaanderen in Actie, een sociaal-economische impuls voor Vlaanderen – Door talenten, creatief ondernemen en duurzame diensten samen de toekomst winnen”* (ViA) steunt op vier uitdagingen:

1. Voluit voor elk talent
2. Creativiteit, innovatie als cultuur, ondernemerschap
3. Duurzame poort op Europa
4. De overheid in actie

De Studiedienst leverde al een bijdrage voor de vierde pijler. Onder het moto ‘meten is weten’ werden twee projecten ingediend. De opvolging van het ***Pakt van Vilvoorde*** werd verankerd in dit nieuwe beleidsplan en daardoor werd het belang dat de regering hecht aan strategische visie op middellange termijn herbevestigd. Daarnaast werd een eerste benchmarkoefening voorgesteld op het Socio-Economisch Forum dat in december 2006 voor het eerst bijeen kwam. In ***‘Vlaanderen vergeleken’*** wordt de positie van Vlaanderen op economisch en innovatief vlak ten overstaan van 125 andere regio’s van de EU-lidstaten beschreven.

Daarnaast verzamelde de Studiedienst van de Vlaamse Regering ***informatie over alle lopende projecten en instanties die op Vlaams en internationaal niveau actief zijn op het vlak van scenario-denken***. Deze informatie wordt ontsloten via de website.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering was op vraag van andere diensten het voorbije jaar eveneens betrokken bij de ***procesbegeleiding van toekomstverkenningen voor sectoroverschrijdende thema’s***. We vermelden onder meer de projecten in het kader van plattelandsbeleid (ism VLM), het transitie management duurzaam wonen en bouwen (i.s.m. departement Leefmilieu, Natuur en Energie) en de stakeholderanalyse met betrekking tot het materiaalbeleid (i.s.m. OVAM). Er werd medewerking verleend aan het project van het departement Mobiliteit en Openbare Werken over toekomstverkenningen m.b.t. mobiliteit.

b) Vooruitzichten voor 2008

Het businessplan ‘Vlaanderen in actie’ komt op snelheid. De Studiedienst zet verdere stappen voor de uitvoering van vierde pijler. Het referentiekader voor de benchmarking wordt uitgebreid met de twee nieuw toegetreden EU-lidstaten. We willen Vlaanderenbovendien niet alleen meten met snel groeiende en creatieve regio’s maar we willen er ook zorg voor dragen dat een zo ruim mogelijk deel van de bevolking in deze welvaart kan delen en dat de economische groei het milieu niet te sterk belast. We moeten echter vaststellen dat tot op heden zeer weinig materiaal beschikbaar is over de penetratie van de duurzaamheidsgedachte in het regionale beleid. Vlaanderen doet wel inspanningen om minimaal deze indicatoren op te volgen die ook in het kader van het Lissabonproces op landenniveau worden opgevolgd (zie duurzaamheidsmonitor).

In 2008 zal tevens geïnvesteerd worden in de ***kennisopbouw in verband met beleidsevaluatieonderzoek*** omdat de beleidscyclus voor de huidige regering in zijn eindfase komt. De agentschappen en departementen hebben als opdracht (zie management- en beheersovereenkomsten) om de resultaten van de lopende maatregelen te evalueren: wie is er beter van geworden, welke wijzigingen zijn er opgetreden in de omgeving en beantwoorden deze aan de verwachtingen? Diensten kunnen aan de Studiedienst advies vragen over methoden en technieken om effecten van beleid te meten.

In 2008 zal ten slotte een aanzet worden gegeven voor de Bijdrage van de Vlaamse administratie aan de komende regering. Dit proces van beleidsvoorbereiding start met een ***algemene omgevingsanalyse***. De Algemene omgevingsanalyse beschrijft de hoofdlijnen van de feitelijke ontwikkelingen op demografisch, macro-economisch, cultureel-maatschappelijk, sociaal, ecologisch, politiek-institutioneel, technologisch-innovatief vlak (DECEPT-model) in Vlaanderen: waar staat Vlaanderen op internationaal vlak? De Studiedienst van de Vlaamse Regering zal literatuuronderzoek verrichten

en dit aanvullen met regionale data. Nadien is het de bedoeling deze academische analyse te toetsen aan de ervaringen van de vele actoren van het Vlaamse beleid en aan de inzichten van andere onderzoeksinstellingen. Zijn dit de meest waarschijnlijke ontwikkelingen met een belangrijke impact op Vlaanderen en heeft de Vlaamse overheid een rol te vervullen om deze in positieve zin voor Vlaanderen om te buigen? Hiervoor wordt een participatief onderzoeksproces opgezet.

3.4.4 Studiewerk en deelname aan onderzoeksprogramma's ter ondersteuning van het algemene regeerbeleid

a) Stand van zaken 2007

'Evidence based policy' heeft in toenemende mate behoefte aan betere inzichten in ontwikkelingen, in verklaringen voor bepaalde maatschappelijke fenomenen. De Vlaamse regering kan hiervoor beroep doen op de Studiedienst. In tegenstelling tot universiteiten doet deze dienst geen fundamenteel onderzoek. Aan de onderzoekers van de Studiedienst wordt gevraagd bijzonder aandacht te besteden aan de beleidscontext, aan domeinoverschrijdende effecten en aan toekomstoriëntaties.

Het onderzoek zal in hoofdzaak verricht worden rond drie onderzoekslijnen:

a) sociaal-demografische ontwikkelingen: het opvolgen van loop van de bevolking (sterfte, geboorte, migraties, naturalisaties) en het verwerven van inzichten in de veranderingen van burgerlijke staat. De samenstelling van huishoudens en burgerlijke staat kan gekoppeld worden aan de leefsituatie van subgroepen van de bevolking.

b) cultureel-maatschappelijke ontwikkelingen: hierbij zal aandacht uitgaan naar aspecten van vergrijzing en ontgroening, levenskwaliteit, sociale cohesie, sociale uitsluiting, tijdsbesteding, doelmatigheid van voorzieningen en de informatiemaatschappij.

c) macro-economische ontwikkelingen: de onderzoeksvragen zullen onder meer aandacht hebben voor aspecten van internationalisering en globalisering.

Volgende studies staan in 2007 op de onderzoekskalender:

Sociaal-demografische en cultureel-maatschappelijke ontwikkelingen:

- **Impact van echtscheiding op kinderen en ex-partners.** In de Nederlandstalige en Engelstalige literatuur wordt gezocht naar de gevolgen voor kinderen die een scheiding mee maakten: hun psychologisch welbevinden, mogelijke gedragsproblemen, schoolprestaties, sociale relaties van kinderen en hun verdere relatie- en gezinsvorming. Conflictintensiteit en –frequentie tussen de scheidende ouders blijkt over de verschillende deelterreinen een belangrijke factor te zijn die de gevolgen voor kinderen negatief beïnvloedt. De gevolgen voor volwassenen situeren zich deels op dezelfde deelterreinen. In het echtscheidingsonderzoek is een grote diversiteit aan methodieken vast te stellen (verscheen als SVR-studie 2007/1).
- Onderzoek naar verschillen tussen **leefvormen naargelang hun sociaal-economisch kapitaal**. De eenheid van analyse is het huishouden. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende bestaande databronnen zoals het inkomens- en leefsituatieonderzoek, de socio-economische enquête 2001, gezondheidsenquête. Er wordt gekeken naar de diversiteit van leefvormen en de diversiteit binnen de leefvormen in termen van gezondheid, welbevinden, behoefte aan zorg, inkomen, huisvesting. Uit deze studie moeten risicofactoren worden afgeleid voor bepaalde leefvormen waaruit aandachtspunten voor het beleid kunnen worden afgeleid (SVR-rapport)
- Beschrijving van **conceptuele en normatieve benaderingen voor de tijdsverdeling of combinatie van activiteiten** op basis van literatuuronderzoek en internationaal vergelijkend onderzoek. De feitelijke ontwikkeling van de combinatie van beroeps- en gezinsleven in Vlaanderen (België) en Europa wordt beschreven, geanalyseerd en verklaard aan de hand van de conceptuele benaderingen. Dit behelst onder meer vergelijkende tijdreeksen over de algemene tijdsverdeling, de participatiegraden, het aantal uren per week, de kwaliteit de werktijdregeling, de

- tevredenheid en verwachtingen, gezintransities en de combinatie van beroeps- en gezinsarbeid. De situatie in Vlaanderen en/of België wordt internationaal vergeleken (SVR-studie)
- **Ouderen van vreemde herkomst in het Vlaamse gewest.** De ouderen van vreemde herkomst zijn een zeer heterogene groep wat hun sociaaldemografische kenmerken betreft. Het rapport beschrijft de kenmerken van deze groepen naar periode van immigratie, leeftijd ten tijde van de vestiging in België, eerste en tweede generatie en naturalisatie. Het rapport geeft enkele aanbevelingen op het gebied van professionele thuiszorg, welzijns- en zorgvoorzieningen, de mantelverzorgers, het onthaal en inburgering van nieuw binnen komende ouderen (verscheen als SVR-rapport 2007/1).
 - **Het gewicht van de pensioenen: feiten en percepties.** Op basis van het DIALOG-project dat in een aantal Europese landen peilt naar de opinies en attitudes van burgers over relevante demografische en maatschappelijke ontwikkelingen, werd vastgesteld dat burgers ondanks de gestegen levensverwachting de arbeidsmarkt vroeger dan de wettelijke pensioenleeftijd wensen te verlaten. Dit rapport gaat vooral in op de houding van Vlaamse burgers betreffende de betaalbaarheid van de pensioenen en zoekt in op de bepalende factoren, en verder wordt gezocht naar maatregelen die de betaling van de pensioenen veilig kunnen stellen. Afsluitend worden een aantal aandachtspunten voor het beleid geformuleerd (verscheen als SVR-rapport 2007/4)
 - **De socio-economische gevolgen van de veroudering van de bevolking.** De analyse zal grotendeels gebaseerd zijn het onderzoek dat verricht werd op vraag van de Raad van Europa (zie Population Studies, n°50, 2005). Deze studie zal focus leggen op de situatie in Vlaanderen.
 - **Digitale kloof: een verklarend model in het kader van een stimuleringsbeleid.** Kunnen cognitieve, materiële of sociale variabelen de achterstand van ouderen, kortgeschoolden, vrouwen, mensen met een laag inkomen,... bij het gebruik van ICT verklaren? Er wordt een antwoord gezocht in de enquête van Eurobarometer en de survey SCV 2005. Naast houdingen worden ook feitelijke gegevens over het bezit en het gebruik van ICT en internet beschreven. De problematiek van de digitale kloof, die eveneens aansluit bij het thema van sociale in- en exclusie, is een beleidsdoelstelling van de Vlaamse Regering en werd geconcretiseerd in het Digitaal Actieplan Vlaanderen (verscheen als SVR-rapport 2007/3)
 - **Participatie van kansengroepen aan verschillende levensdomeinen.** De participatie wordt vanuit verschillende domeinen bekeken: arbeid, wonen, mobiliteit, verenigingsleven, vrijetijdsbesteding, cultuurdeelname, sportbeoefening, politieke leven... De bedoeling is om een rangschikking van de verschillende domeinen op te stellen naargelang de ongelijkheid in participatie en vervolgens na te gaan waarom de ongelijkheid in sommige domeinen groter is dan in andere (SVR-rapport 2007/5)
 - **Breedtesport in Vlaanderen gepeild.** Zijn er verschuivingen in de tijd vast te stellen inzake sportbeoefening qua omvang, type beoefenaars, soort breedtesport en hoe deze verklaren? (verscheen in het congresboek Vlaanderen gepeild)
 - **De houding tegenover holebi en holiseksualiteit.** De laatste jaren werden verschillende wettelijke initiatieven genomen om te komen tot juridische gelijkberechtiging van hetero's en holebi's. Maar dat wil niet zeggen dat ook de houding van de bevolking tegenover holebi's in dezelfde richting is geëvolueerd. In dit onderzoek wordt nagegaan hoe de Vlamingen staan tegenover holebi's en holebiseksualiteit. Zowel de algemene aanvaarding als de houding tegenover gelijke rechten en de bestaande aandacht in onze samenleving voor holebi en holebiseksualiteit worden onderzocht. (verscheen in congresboek Vlaanderen gepeild)
 - **De perceptie van de rol van de overheid en relatie overheid-burger.** Uit eerder onderzoek blijkt dat de tweerichtingsrelatie tussen overheid en burger waarbij ieder zijn verantwoordelijkheid neemt, nog niet in evenwicht is. In welke mate hangen verschillen in de perceptie samen met sociale achtergrondvariabelen, integratie in de samenleving, waarden en opvattingen over de inrichting van onze samenleving, politieke kennis en attitudes? In de ISSP van 2005 werd hierover een bijzondere vragenbatterij opgesteld en afgenomen in Vlaanderen (samen met SCV-survey). De ISSP-survey van 2006 werkte dit verder uit (verscheen in congresboek Vlaanderen gepeild)

Macro-economische ontwikkelingen:

- ***Sociaaleconomisch profiel van de Vlaamse rand en blik op het Vlaamse karakter.*** Op vraag van de Task Force Vlaamse rand werd een algemeen verkennende onderzoek verricht naar de sociaaleconomische kenmerken van de 19 gemeenten rond het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Er werd een analyse gemaakt van de verkiezingsresultaten op verschillende tijdstippen en niveaus. Dit geeft samen met cijfers over de leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs, de communicatietaal in de gezinnen op basis van registraties door Kind en Gezin, de migratiestromen en de aanwezigheid van vreemde nationaliteiten een beeld van het internationale karakter van dit gebied (verscheen als SVR-rapport 2007/2)
De sociaaleconomische positionering van Vlaanderen binnen Europa zal nuttige informatie aanreiken voor de realisatie van het businessplan van de Vlaamse Regering. Er wordt gebruik gemaakt van meerdere databronnen en technieken om Vlaanderen te vergelijken met regio's op economisch en innovatief vlak (SVR-rapport)

b) Vooruitzichten voor 2008

Op vraag van het Vlaamse Parlement wordt in 2008 een nieuw onderzoeksproject opgezet onder de roepnaam '***Sociale Staat van Vlaanderen***'. De bedoeling is te komen tot een beschrijving en een analyse van de achtergronden, oorzaken en gevolgen van de huidige toestand en ontwikkelingen in de tijd op het gebied van de leefsituatie van de individuele Vlaming. Bij de beschrijving van de leefsituatie van een individu zal niet enkel gekeken worden naar zijn hulpbronnen maar zal er ook ingegaan worden op het effectief gerealiseerde welzijn. Daarnaast wordt zover relevant, aandacht gegeven aan verschillen tussen bevolkingscategorieën en geografische gebieden.

Er wordt gekozen voor een thematische benadering van de verschillende levensdomeinen zoals leren, werk, inkomen en armoede, gezondheid en zorg, wonen en maatschappelijke participatie. Er komt per thema een algemene beschrijving van de ontwikkelingen die zich de voorbije 20 jaar in Vlaanderen hebben afgespeeld. Het is de bedoeling de kennis die op dit ogenblik aanwezig is rond dat thema samen te brengen en te duiden. Er wordt tevens de mogelijkheid voorzien om één of enkele actuele kwesties verder uit te diepen. De verschillende hoofdstukken worden voorafgegaan door een contextanalyse die deze ontwikkelingen beter moeten kaderen.

Er zal een oproep gebeuren naar alle Vlaamse universiteiten. Samenwerking over onderzoeksgroepen heen wordt aangemoedigd.

Een stuurgroep wordt samengesteld uit een vertegenwoordiger van de indieners van de resolutie van het Vlaamse parlement (zie verder bijlage 2), uit het middenveld, het Sociaal Cultureel Planbureau van Nederland en uit de Studiedienst. De stuurgroep zal de ingediende onderzoeksvoorstellen selecteren en het onderzoeksproject verder begeleiden. De ambitie is om tegen eind december 2008 een publicatie te kunnen voorstellen aan de beleidsmakers en het brede publiek.

Daarnaast zullen een aantal ***beschikbare databronnen*** verder worden geëxploreerd en geanalyseerd. Mogelijke onderzoeksthema's voor 2008 zijn de evolutie van huishoudtypes en kenmerken van huishoudens op basis van Rijksregistergegevens; echtscheiding bij allochtone bevolking op basis van verrijkte databank rijksregistergegevens 2004; deelname van personen met handicap aan de arbeidsmarkt op basis van Enquête Arbeidskrachten (tweede kwartaal 2006); verschillen in de levenskwaliteit van ouderen (50 jaar en meer) als gevolg van de uiteenlopende culturen, leefomstandigheden en beleidsmaatregelen in Europa op basis van het SHARE bestand (Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe); analyse op SCV-survey over levenslang leren en elders verworven competenties en over vrije tijd in relatie met andere activiteiten; Daarnaast zullen verschillen in economische groei (sinds 1980) tussen de gewesten bestudeerd worden op basis van het databestand van het HERMREG-project.

Ten slotte zal de Studiedienst enkele ***extern lopende onderzoeksprogramma's*** met een breed spectrum blijven opvolgen met de bedoeling deze bronnen later grondig te analyseren.

- Deelname aan het nieuw te erkennen **Steunpunt Bestuurlijke Organisatie**. Hiervoor wordt een cofinanciering voorzien samen met de afdeling Communicatie van het departement DAR. De Studiedienst van de Vlaamse regering zal vooral participeren aan de onderzoeksprojecten over ‘Geïnformeerd beleid: afstemming van vraag en aanbod aan kwalitatieve beleidsinformatie en toekomstverkenningen’, ‘Kwaliteit, tevredenheid en vertrouwen in de publieke sector’ en aan het project over Stedenbeleid. Deze thema’s sluiten aan bij de onderzoeksactiviteiten van de Studiedienst en zijn missie.

- Deelname aan UNECE **‘generatie- en gender panelstudie (GGP)’**. Medewerking aan dit Europese project (momenteel 15 Europese landen) biedt het voordeel dat voor heel België en voor de deelstaten vergelijkbare gegevens beschikbaar komen over doelstellingen die de Verenigde Naties en de Europese Unie nastreven (Platform voor Actie-Peking, 1995; Tweede Wereldensembel over veroudering, Madrid 2002; Millennium ontwikkelingsdoelstellingen, 2002; Commission on Population and Development). GGP is in feite een uitvloeisel van de werkzaamheden van de VN Bevolkingscommissie die als opdracht heeft de evolutie van de wereldbevolking te monitoren. De World Fertility Survey van de jaren zeventig is uitgevoerd op aansturing van de Commission on Population and Development (CPD). De nationale NEGQ-enquêtes van de jaren ‘60-‘80 en de internationale FFS-enquêtes in de jaren negentig waren een Europese vertaling van de World Fertility Survey. GGP is een geactualiseerde versie rekening houdende met de vergrijzing van de bevolking en daaruit voortvloeiende nood aan intergenerationele solidariteit.
 Begin 2007 werd de internationale vragenlijst aangepast aan de Belgische situatie en werd een testenquête uitgevoerd. Het feitelijke veldwerk bij 6000 Vlaamse huishoudens (door de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek) is voorzien in 2008. De databank zal 10 maanden na het beëindigen van het veldwerk beschikbaar gesteld worden voor onderzoek. De Vlaamse Regering is vertegenwoordigd in het Comité voor Opdrachtgevers en de co-financierders hebben experts aangeduid voor het Wetenschappelijke Begeleidingscomité. Binnen de Vlaamse Regering worden de kosten gedeeld door de Minister-president en de Vlaamse ministers bevoegd voor Welzijn, Werk, Wonen en Gelijke kansen.
 De Studiedienst van de Vlaamse Regering brengt in dit project heel wat expertise en ervaring in met betrekking tot surveyonderzoek zoals het opstellen van vragenlijst, steekproefplan, opleiding van enquêteurs, evaluatie van testenquête. De Studiedienst van de Vlaamse Regering zal nadien ook toegang krijgen tot de datasets voor verder onderzoek.

- Deelname aan onderzoeksproject **‘Echtscheiding’**. Er werd een overeenkomst afgesloten met een consortium van meerdere universiteiten (UA, UGent, VUB, KULeuven) in het kader van een goedgekeurd IWT-onderzoeksprogramma. Het is de bedoeling gegevens te verzamelen over de factoren die de kans op echtscheiding verhogen en over de sociaaleconomische en sociaalpsychologische gevolgen. Daartoe zal in 2008 een enquête worden uitgevoerd bij een steekproef van gehuwde en gescheiden mannen of vrouwen alsook bij ongehuwde samenwonenden. Er zal ook informatie verzameld worden bij hun kinderen en hun ouders (multi-actorperspectief). De gegevens zullen in 2009 beschikbaar zijn voor analyse.
 De Studiedienst ontvangt een vergoeding voor een onderzoeker en werkingskosten (zie Begrotingsfonds)

- Deelname aan **EAK** (enquête arbeidskrachtentelling) met het doel meer informatie te verkrijgen over arbeidshandicap in Vlaanderen. Er werd met de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek een overeenkomst afgesloten om aan de vragenlijst van het tweede trimester 2007 een beperkt aantal vragen toe te voegen die meer inzicht kunnen geven in het aantal personen met arbeidshandicap, hun kenmerken, hun arbeidsstatuut en hun behoefte aan ondersteuning op de werkvloer. De inhoud van de vragenlijst werd vooraf overlegd met betrokken diensten op Vlaams niveau (werk, welzijn, gelijkkansen). De resultaten zullen eind 2007 worden opgeleverd en zullen door de Studiedienst worden geanalyseerd in overleg met de Vlaamse overheidsdiensten die eveneens vragende partij waren voor deze data (Vlaams Fonds gehandicapten, departement SWE). Voor de uitvoering van het veldwerk en de data-invoer wordt een vergoeding betaald aan de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek.

- **Consumentenvertrouwen**, maandelijks enquête georganiseerd door de Nationale Bank van België (NBB). De Vlaamse overheid heeft sinds 2003 een overeenkomst met de NBB om een grotere steekproef te trekken voor het Vlaamse Gewest (N=550). Hiervoor wordt op jaarbasis 18.500 euro betaald. De gegevens worden opgeslagen in het datawarehouse. Op basis van voldoende lange tijdreeksen kan een trendanalyse duidelijk maken of de vooruitzichten van Vlamingen over de economische groei (20-tal vragen) afwijken van Belgische of internationale bewegingen. De Studiedienst van de Vlaamse Regering betaalt een vergoeding aan de NBB voor een ruimere steekproef in Vlaanderen.

Verspreiding van de onderzoeksresultaten

De verspreiding van onderzoeksresultaten kan via meerdere verlopen.

We vermelden hier de **studiedag** Vlaanderen Gepeild waar analyses op de survey naar sociaal culturele verschuivingen in waarden, houdingen en gedragingen worden voorgesteld.

De Studiedienst was in 2007 samen met het Platform Bevolking en Ontwikkeling de organisator van een internationale conferentie over bevolkingsveroudering. Het opzet was veroudering in een globaliserende context te belichten vanuit de zorg te werken aan de bevordering van het welzijn van ouderen. Het is de bedoeling de referaten van dit colloquium te bundelen en tot een boek te verwerken. In 2008 vindt de eerste studiedag over de Sociale Staat van Vlaanderen plaats en zal een workshop worden georganiseerd over digitale kloof.

De onderzoeksresultaten worden ruim verspreid via de **SVR-publicaties** (**SVR is afkorting voor Studiedienst van de Vlaamse regering**). De oplage van de SVR-publicaties bedraagt gemiddeld 2.000 exemplaren. Dit stemt overeen met een mailinglijst naar de leden van de Vlaamse Regering, de leidend ambtenaren van de Vlaamse administratie, de Vlaamse parlementairen, de gemeentebesturen, openbare bibliotheken, universiteiten en hogescholen, geïnteresseerde studiediensten en consultancybureaus, middenveldorganisaties, verenigingen, studenten... .

De **website** ondersteunt de verspreiding van informatie door het gratis ter beschikking stellen van printklare versies van de teksten, door het ontsluiten van databanken en verspreiden van reeksen die aan de basis van indicatoren liggen. In 2007 wordt gewerkt aan de volledige herziening van de bestaande rubrieken en voorstelling van de website van de administratie Planning en Statistiek. Het aanbod zal een weerspiegeling zijn van de producten en dienstverlening die de Studiedienst van de Vlaamse Regering levert. Er werd al overleg gepleegd met intensieve gebruikers om hun verwachtingen te kennen (webenquête, gesprekken, interactieve oefeningen met doelgroepen). Ten slotte wordt geluisterd naar de ervaring van deskundigen op het gebied van ICT, informatiebeheer en e-government. Ondertussen blijft de APS-website online en wordt de inhoud van de CBGS-website gearhiveerd.

In 2008 moet de nieuwe website van de Studiedienst van de Vlaamse Regering qua inhoud, gebruiksgemak en functionaliteit in overeenstemming zijn met de desiderata van de prioritaire gebruikers en als goede praktijk voor overheidssites kunnen optreden. Er zal nog meer samen worden gewerkt met andere sitebeheerders om informatie maximaal te laten doorstromen, in de eerste plaats met initiatieven van de Vlaamse overheid (vb Vlaanderen in actie, duurzaamheidsbeleid, extranetsite Vlaamse overheid) maar ook er buiten (FOD Economie, Algemene Afdeling Statistiek, provinciale diensten/lokale statistieken).

Kris PEETERS,

Minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen,
Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid

BIJLAGE 1**Beknopt overzicht van de activiteiten die aanleiding zullen geven tot uitgaven in 2008 (raming)**

In 1.000 euro

Aard activiteiten	Vastlegging	Ordonnancering	Relatie met beleidsbrief
Organisatie enquêtes in eigen beheer (SCV-survey-ISSP)	407.000 euro Vastlegging voor veldwerk voor 2 opeenvolgende jaren, aankoop adressen bij RR, archivering ISSP	214. 000 Betaling veldwerk 2008, aankoop adressen, archivering ISSP	3.4.1 SCV-survey
Deelname aan externe enquêtes (GGPS, consumentenvertrouwen NBB, EAK)	19.000 euro Vastlegging uitbreiding steekproef consumentenvertrouwen	50.000 Betaling enquête consumentenvertrouwen, veldwerk GGP	3.4.4 Onderzoek en deelname aan externe onderzoeksprogramma's
Sociale staat Vlaanderen	128.000 euro Wetenschappelijke dienstverleningscontracten met universiteiten (vastleggingen deels in 2007), drukwerk congresboek	288.000 Betaling contracten met universiteiten, drukwerk congresboek	3.4.4 Onderzoek en deelname aan externe onderzoeksprojecten
(Co-)financiering studiedagen, externe consultancy voor interactief onderzoek omgevingsanalyse en toekomstverkenning	30.000 euro (vastlegging omgevingsanalyse in 2007)	80.000 euro Betaling organisatie congres, consultancy omgevingsanalyse	3.4.3 Integratiekaders en toekomstverkenningen 3.4.4 Onderzoek en deelname aan externe onderzoeksprojecten
Aankoop datareeksen bij federale en internationale producenten (FOD Economie, RSZ, Kadaster enz.)	20.000 euro Aankoop datasets bij	20.000 euro	3.1.2 Lokale statistieken 3.3.2 Statistische studies o.b.v. datasets
Uitbesteding drukwerk en lay-out (VRIND, SVR-studies, -rapporten, -handleiding, monitoringrapporten,	110.000 euro Drukwerk VRIND, SVR-rapporten (5) , technische rapporten (2) en studies (1)	109.000 euro Betaling drukwerk	3.3.1 Monitoring 3.3.4 Onderzoek en valorisatie resultaten

BIJLAGE 2

***Met reden omklede motie van de heren Steven Vanackere, Erik Matthijs, Sven Gatz, Gilbert Bossuyt en Jan Peumans met betrekking tot de Beleidsnota Planning en Statistiek;
2004-2009 stuk 106 (2004-2005)-nr2 van 2 december 2004***

1° Voelbare vooruitgang in de organisatie en uitbouw van een eigen beleid voor statistiek:

- de IVA Studiedienst van de Vlaamse regering kreeg in zijn oprichtingsbesluit van 4 maart 2004 als uitdrukkelijke opdracht om het Vlaams Statistisch Systeem te coördineren en om de kwaliteit van statistiek en survey te bevorderen.
- De agentschappen kregen van de Vlaamse regering als opdracht om in hun beheersovereenkomst projecten te ontwikkelen die de beheersrapportering en het meten van beleidseffecten moeten verbeteren. Hiermee worden voorwaarden gecreëerd voor een systematische registratie. De Studiedienst van de Vlaamse Regering biedt hen hierbij ondersteuning zoals blijkt uit de beleidsbrief.

2° Naast gewestelijke indicatoren ook meer statistische kennis verwerven over aangelegenheden die gemeenschapsbevoegdheden aanbelangen:

- in publicaties zoals VRIND worden indicatoren ontwikkeld en gegevens verzameld die betrekking hebben op alle beleidsdomeinen, dus ook gemeenschapsaangelegenheden. In 2007 is een focus gewijd aan gelijke kansen en diversiteit.
- Er worden in het kader van de onderzoeksopdracht BRIO (in opdracht van de Vlaamse minister voor Brusselse Aangelegenheden) in samenwerking met de VUB, hogescholen en Vlaamse Gemeenschapscommissie cijfers en onderzoeken verzameld over de Vlaamse aanwezigheid in Brussel. De Vlaamse administratie verleent hieraan haar medewerking. Ook op de website van de Studiedienst van de Vlaamse regering vindt men cijfers over Brussel
- In de portal lokale statistieken zijn datareeksen te vinden over welzijn- en gezondheidsvoorzieningen, cultuur en jeugd (infrastructuur en activiteiten), kansarmoede (gegevens van RIZIV)
- De Sociale Staat van Vlaanderen zal bijdragen tot een beter inzicht in de grondstromen en sociaal-maatschappelijke fenomenen in Vlaanderen. In het onderzoeksprogramma van de Studiedienst van de Vlaamse Regering komen thema's aan bod over persoonsgebonden aangelegenheden, vaak in combinatie met gevolgen voor gewestbevoegdheden (domeinoverschrijdend). In 2008 zal de Studiedienst onder meer onderzoek verrichten over arbeidshandicap, kinderwens, levenskwaliteit van ouderen

3° Bijzondere aandacht voor ontbrekende regionale reeksen:

- In het kader van het HEMREG-project wordt in samenwerking met het Planbureau en de andere gewesten werk gemaakt van het samenstellen en herberekenen van regionale tijdreeksen.
- In het kader van de gesprekken met de Nationale Bank van België wordt actief meegewerkt aan de regionalisatie van datareeksen

4° Administratieve lasten mbt verwerven van statistische gegevens beperken via een coherente en strategische aanpak:

- Het meldpunt surveyonderzoek van de Studiedienst inventariseert beschikbare enquêtes in opdracht van de Vlaamse regering met het doel deze bronnen maximaal te benutten.
- Er worden op Vlaams niveau in toenemende mate samenwerkingscontracten afgesloten tussen gewestelijke en federale instanties om samen enquêtes op te zetten (zie beleidsbrief).
- De Studiedienst zal actief medewerking verlenen aan de het nog op te richten Coördinatiecomité voor Statistiek (zie statistiekbevoegdheden) onder meer met het oog op het samenstellen van een geïntegreerd statisch meerjarenprogramma voor België waarin ook op middellange termijn afspraken worden opgenomen over (inter)nationale enquêtes die van belang zijn voor het federale en gewestelijke beleid.
- Ook vanuit e-government worden inspanningen gedaan om te komen tot afspraken met federale Kruispuntbanken. Om het gebruik van informatie voor meerdere doeleinden te bevorderen, wordt aangedrongen op eenduidige definities en het goed documenteren van registratiemethoden.

**Resolutie van de heer Koen Van den Heuvel, mevrouw Caroline Gennez en de her Jan Peumans
betreffende de Sociale Staat van Vlaanderen**
2005-2006-nr1, stuk 890

Voorstel tot oprichten van een virtueel netwerk onder coördinatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering om samen met steunpunten en onderzoeksinstellingen een tweejaarlijkse staat van Vlaanderen op te maken.

De achtergrond van deze resolutie is gebaseerd op de vaststelling dat er een periodiek en synthetisch rapport over de maatschappelijke problematiek in Vlaanderen ontbreekt. VRIND biedt al heel wat statistische informatie maar weinig of geen aanvullende achtergrondinformatie.

Er wordt net zoals in De Sociale Staat van Nederland gekozen om de maatschappelijke situatie in Vlaanderen te benaderen vanuit de invalshoek van de leefsituatie van het individu.

De leefsituatie van het individu verwijst naar zijn of haar objectiveerbare levensomstandigheden en komt tot uitdrukking in de wijze waarop hij of zij woont, werkt, participeert, ... Deze leefsituatie is afhankelijk van een aantal factoren.

Op de eerste plaats is zij afhankelijk van persoonsgebonden eigenschappen als de leeftijd, het geslacht, de seksuele voorkeur, de sociale status van de ouders, de etnisch-culturele achtergrond en de lichamelijke, psychische en verstandelijke eigenschappen en beperkingen van het individu. Het gaat om eigenschappen waar mensen mee geboren worden en die stabiel of weinig veranderlijk zijn.

Daarnaast wordt de leefsituatie bepaald door de mate waarin een persoon toegang heeft tot en gebruik kan maken van bepaalde 'hulpbronnen'. Daarmee wordt uiteraard vooreerst gedoeld op het financieel kapitaal van mensen. Een tweede vorm van kapitaal – *human capital* – omvat de kennis en vaardigheden waarover een individu beschikt. Met het begrip 'sociaal kapitaal' wordt het belang van sociale netwerken benadrukt voor iemands ontwikkelingskansen. Het 'cultureel kapitaal' van een individu heeft betrekking op de mate waarin hij of zij de kennis en vaardigheden bezit om op een sociaal aanvaarde manier het eigen leven in te richten en met andere personen om te gaan.

Het is ten slotte duidelijk dat de iemands leefsituatie niet enkel wordt bepaald door persoonsgebonden eigenschappen en beschikbare hulpbronnen maar evenzeer door de algemene maatschappelijke, economische en demografische ontwikkelingen in de samenleving waarbinnen hij of zij zich bevindt en de door de overheid gemaakte beleidskeuzes.

Maar met de beschrijving en analyse van deze objectiveerbare levensomstandigheden is niet alles gezegd. Tegenwoordig heerst vrij algemeen de opvatting dat bij de beschrijving van de leefsituatie van individuen naast deze objectieve gegevens ook subjectieve beoordelingen opgenomen moeten worden. Hoe tevreden zijn mensen over hun gezondheid, hun werk, hun sociale contacten....? Vaak loopt de objectieve situatie en de subjectieve waardering parallel, maar niet zelden is de situatie complexer.

In een inleidende bijdrage wordt ingegaan op de demografische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen 20 tot 25 jaar waarbinnen de (evolutie van de) leefsituatie van de individuele Vlaming begrepen kan worden.

Vervolgens komen volgende zes levensdomeinen aan bod: onderwijs en opleiding; werk en arbeidsparticipatie; inkomen en armoede; gezondheid en zorg; wonen en woonomgeving; sociale participatie.

Per levensdomein worden telkens twee bijdragen voorzien: een algemene bijdrage en een focusbijdrage.

In de algemene bijdrage is het de bedoeling om het levensdomein in kwestie "in de breedte" te behandelen. Er wordt op een essayistische manier een "state of the art" gemaakt van de bestaande literatuur en onderzoeksresultaten over de leefsituatie van de individuele Vlaming. Daarbij wordt zo veel als mogelijk "volledigheid" nagestreefd door alle (of zoveel mogelijk) relevante thema's en onderwerpen te bespreken.

De focus gaat dieper in op één of een beperkt aantal samenhangende beleidsrelevante of maatschappelijk actuele kwesties. Ook hier wordt via de zoektocht naar verklaringen verder gegaan dan het louter beschrijven van deze kwestie(s).

De inhoud van de bijdragen in de SSV komt tot stand los van concrete beleidsdoelstellingen of -voering. Dat neemt niet weg dat nagegaan kan worden of bepaalde duidelijk geformuleerde beleidsdoelstellingen al dan niet worden gehaald, dat ter afsluiting van de bijdragen specifieke beleidsuitdagingen of -aanbevelingen worden geformuleerd of dat bepaalde beleidsproblemen of –vraagstukken als inspiratiebron gebruikt worden voor een focusbijdrage.

Voor zowel de algemene bijdragen als de focusbijdragen wordt een beroep gedaan op de medewerking van geïnteresseerde onderzoekers en onderzoeksgroepen van de Vlaamse universiteiten. De voorstellen voor algemene en specifieke thema's en de selectie van de onderzoeksvoorstellen worden besproken in de stuurgroep waarin ook een vertegenwoordiger van de indieners van de resolutie zal worden opgenomen. De Studiedienst neemt de coördinatie op zich, met inbegrip van de wetenschappelijke begeleiding en de organisatie van de studiedag die eind 2008 wordt voorzien.